

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

nr 3

mars 1966

pris 1: 50

Vård på konvalescenthem ger

Rekreation ● Vila

Vinter ● Sommar

- KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA
Telefon: Växjö 0470/601 07 (Kronobergs län)
Plats för 14 gäster
- KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,
SUNNE (Värmlands län)
Telefon: Sunne 0565/271 65 — Plats för 30 gäster
- FJÄLLFARARGÅRDENS KONVALESCENTHEM,
UNDERSÅKER (Jämtlands län)
Telefon: Undersåker 11 — Plats för 24 gäster
- FRITIDSGÅRDEN RAMNÄS, Postfack 42, TORUP
Telefon: Torup 138 (Hallands län)
Plats för 20 gäster
- KONVALESCENTHEMMET ÄSEN, ÄSLJUNGA
Telefon: Klippan 0435/600 09 (Kristianstads län)
Plats för 20 gäster
- LÄNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM
(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)
Telefon: Karlshamn 0454/260 11 — Vintertid 0454/115 66
Plats för 12 gäster
- SVANHOLMENS VILOHEM, SVANSHALS, OSBY
(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)
Telefon: 0479/117 14 — Exp.: Almbäcksgat. 2 B, MALMÖ C
Telefon: 040/ 157 95 — Plats för 27 gäster

Förfrågan om plats

göres av sanatoriopatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjukas lokal-föreningar

Eftervård ● Förebyggande vård

i avkopplande miljö och natursköna trakter

Motionsglädje och motionsslakt i riksdagen

Det läggs ned ett ofantligt arbete på riksdagsmotioner i anslutning till de förslag Kungl. Maj:t lagt fram i statsverkspropositionen. Det är riksdagens sätt att visa aktivitet gentemot regeringen. Mest vill riksdagsmännen öka på där man tycker regeringen varit för snål. Men man prutar också på vissa anslagsposter. Ibland vill man kapa bort en anslagspost helt och hållet ur statsverkspropositionen. En riksdagsman kräver utredning om "ett obligatoriskt civiläktenskap". Det låter minnsann inte så romantiskt. Man kräver utredningar av många olika slag.

Men mest är det fråga om höjningar: mera u-landshjälp, flera bostäder osv. Det gäller många saker. Från bostäder och barnbidrag till statligt stöd till svensk grammonskskiveproduktion. Skatterna ska naturligtvis förändras på många olika sätt och alltid rör det sig om lättnader för några åt vilket håll man än vrider skatteskalen.

Socialfrågorna är kära skötebarn i motionskrivandet. En riksdagsman tycker att bestämmelserna om existensminimum bör bli föremål för översyn. Den motionen tycker man nog borde gå igenom utan vidare spis. För det kostar väl inte så mycket att åtminstone utreda frågan. Däremot lär det väl bli hårdare för den motionär som vill utvidga möjligheterna till rabatter på tåg och bussar för förtidspensionärer m. fl. Sånt kostar pengar och SJ lär

väl inte vara så pigg på att släppa till flera rabatter, även om motionären anser att "tiden är mogen för ytterligare överväganden".

Forskning är ett begrepp som åtnjuter stor respekt även bland riksdagsmännen. Den naturvetenskapliga, medicinska och samhällsvetenskapliga forskningen måste få mera pengar, säger några riksdagsgubbar i samlad kör. Det går bra att motivera anslagen till forskning med citat ur lärda skrifter. Det sitter även många och drömmar om forskarpengar. Förvisso skulle mycket kunna uträttas, om de flitens lampor som lyser om nätterna hos många läkare och andra lärde män fick ett oljetillsläpp av statsmedel för sina lysande lampor.

Gör man ett hastigt överslag över motionsfältet kan man konstatera en allmän välvillighet att plocka ur samhällets kassakista och dela ut till olika motiverade nyttigheter enligt motionsskrivarnas texter. Tyvärr är det dock mycket lite av denna motionsglädje som blir praktisk verklighet. Fram på vårsidan börjar den stora motionsslakten. I behandlingen i utskotten smulas det mesta innehållet sönder i s. k. utskottsutlåtanden. Det är en sorts litteratur som inte brukar lämna mycket utrymme åt motionsglädje. Man avslår — motionen föranleder ingen åtgärd, kanske gör utskottet en och annan utvikning med en välvillig gest åt motionären för hans goda

vilja. Det kostar inte så mycket med en smula välvilja av det slaget. Kanske är också denna välvilja i formuleringskonst en smula plåster på den bitterhet en ambitiös riksdagsman känner då han får läsa om hur hans motion fallit igenom i utskottsbehandlingen.

Slutligen är det inte så många motioner riksdagen går med på sedan utskotten uttalat sin fällande dom. Fast ibland händer det förstås att det "tänder" i riksdagen och både regering och utskott får ge vika för motionärens krav. Sådant är högtidsstunder för en motionerande riksdagsman. Tyvärr är de dock ganska sällsynta. Den glädje riksdagsmannen får nöja sig med är att se sin välvilja i tryck. I år har antalet riksdagsmotioner blivit 1.417 vilket icke är nytt rekord men väl en respektabel mängd papper och trycksvärta. Man läser sina motioner och tycker att allt är ganska gott.

Ett statsråd yttrade en gång, "att man kan inte bifalla alla framställningar som görs". Det är ett sant ord och man frågar sig ofta varför man motionerar, när man ändå vet — eller borde förstå — "att den där gubben går inte". Är det inte en parodi att se alla dessa beskäftiga skrivare lämna fram sina papper som bidrag till den s. k. motionsfloden? Då man ställer sådana frågor, om oförnuft och bortkastad tankemöda, får man söka finna för-

Handikappvänlig stad visar vägen

■ STATUS DEBATT

Forts. fr. sid. 5

ningsorgan, som ingår i den allmänna rättssäkerheten för medborgarna.

Växjö stad, som i somras presenterade en över hela landet uppmärksam kartläggning av handikappbehoven, går på vidare i samma stronga stil. Man nöjer sig inte bara med att kartlägga och trava upp de handikappade i pyramider och tabeller av statistik. Från den 1 jan. 1966 har en särskilt tillsatt kurator i uppdrag att syssla med handikappfrågorna. Härigenom syftar man till att få igång en aktivitet på hela fältet. Kuratorn är den som så att säga ska "röra om i grytan".

◇

"Varje enskilds möjligheter att föra en meningsfull tillvaro" ska undersökas, heter det bl. a. i direktiven för denne specielle handikapp-tjänsteman. Transporttjänsten för handikappade fungerar redan bra — under 1965 utfördes närmare 4.000

transporter. Organiserade former för fritidssysselsättning för handikappade är en annan aktivitet på programmet. Det beräknas i övrigt att 25 av 40 kommuner i Kronobergs län den 1 jan. 1966 ska vara klara med transporttjänst av handikappade. Växjö stads kostnader enbart för serviceåtgärder för de handikappade under 1966 kommer att motsvara ungefär 3 kr per invånare.

◇

Det är kommunerna som har de största möjligheterna att överblicka fältet att sätta in åtgärder på alla de områden det behövs, anser man i Växjö. De utredningar, som gjorts ha visat utomordentligt starkt behov av skiftande stödåtgärder för de handikappade, framhåller brandchef Stig Rosenlund, som är en av de aktiva i den nya drivan i Växjö.

varet i vårt demokratiska system, ett system med möjligheter även för den enskilde riksdagsmannen att "verka", oavsett vad hans tankekonstruktioner leder till. För den som verkar på sidan om riksdagen, t. ex. för sjuka och handikappade människor, är trögheten i systemet ofta påfallande. Man tycker att handlingskraften i riksdagen ofta är fjättrad vid ohållbara motiveringar, då det gäller uppenbara behov för de människor, som sitter mest illa i kläm. Hur ofta har vi inte sett även de mest trängande saker skrivas eller tvättas bort i regerings- och

riksdagstryck. För oss har därför glädjen varit särskilt stor då — efter åtskilliga år — riksdagen äntligen varit mogen för att ta förslagets praktiska konsekvenser. Vi skulle kunna anföra åtskilliga exempel från gångna år. Men om vi nu håller oss till årets motioner — alla de 1.417 — finns säkerligen bland dem mycket som borde ha prioritet, bli praktiska beslut redan i år. Om några månader vet vi hur det gick. Så långt kan man uttala sig, när det gäller spekulationerna om "riksdagen var mogen" för den eller den praktiska reformen.

Sixten Hammarberg

Frågan har en ytterligare aspekt: inkomstgränser och "extraknäck" har en stor betydelse vid direkt bedömning av försäkringsfrågor, socialhjälp etc. Man får — om man är sjuk eller invalidiserad — inte ha extra inkomster av större omfattning på sidan om den ersättning eller det bidrag man beviljats. På den skalan bedömes "överträdelser" över vissa inkomstgränser så att bidragen eller hjälpen dras in för vederbörande. Det gäller i regel folk med lägre aspekter på inkomster och livsföring — ofta de s. k. hjälpfallen eller socialfallen. När man kommer högre upp på skalan, t. ex. i generaldirektörsklass, blir extra inkomsterna en betydligt svårare "knäck" att komma tillrätta med. Här kan man inte dra upp några säkra gränser för "tillåtna" extra inkomster. *Slutsamman blir:* extraknäck spökar i alla socialgrupper, från generaldirektören ned till de hjälpbehövandes lägsta inkomstskikt. Debattörer i alla läger bör ta fram sina "kulspeuspennor" och "ficklampor" i den fortsatta debatten!

TÄNK PA

**Hjärt- och Lungsjukas
Blomsterfond**

Postgiro 95 00 11

Status

Organ för Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka

Ansv. utg.: Einar Hiller

Redaktör: Sixten Hammarberg

Red.: David Bagares Gata 3, 1 tr., Sthlm C

Telefon: 08/20 09 23, 20 09 24

Postadr.: Box 3196, Stockholm 3

Postgiro nr: 95 00 11

Annonspriser:

Omslagets sista sida ..... 500:—
1/1-sida 400:—   1/2-sida 225:—
1/4-sida 125:—   1/8-sida 65:—

Småannonser:

58 mm spaltbredd 65 öre mm
90 mm spaltbredd 90 öre mm

Prenumerationspris: Helår 15 kr, halvår 8:25 kr

UR INNEHÅLLET:

KULTURELL STIMULANS KOM BORT	6
VI HÅLSAR PÅ HOS HCK	7
UNDERSÖKNING OM HANDIKAPPADE I DANMARK	8
MUMMEL UR SKÄGGET	9
STATUS TV VISAR	10
BILDKRYSS	19

OMSLAG: Vår på trappan — HÅSONBILD

Extraknäck och inkomstgränser

Hur mycket får man tjäna extra ut över den ordinarie löneinkomst man har? Är man en högt avlönad stats-tjänsteman anses en inkomst på 40.000 kr. så pass "låg" att det kan vara berättigat med extraknäck på sidan om. Frågan har blivit aktuell i samband med några s. k. avslöjan-den i dagspressen. Om t. ex. medicinalstyrelsens chef har en bisyssla på sidan om sin generaldirektörs-befattning kan det vara berättigat, om han tjänar mindre än sina kol-leger i motsvarande ålder och kapa-citet bland läkarna. Så kan man också resonera. Andra åter anser att läkarna inte ska ta extraknäck hos försäkringsbolag eller läkemedels-industrin. Man kan anföra skäl för olämpligheten med sådant engage-mang. Så här skriver en tidning:

Läkarna är läkemedelsföretagens främsta kunder. Om en läkare är positiv till företaget hoppas man att han har företa-get i åtanke vid utskrivande av recept.

Därför är det firmorna emellan en våld-sam kamp om läkarnas själar. Ju fler lä-kare som blir positiva till företagets pre-parat desto mer tjänar företaget.

En ständig ström av reklambroschyer dråsar ned i medicinmännens brevlådor. Cirka 50 procent av utrymmet i läkartid-ningen upptas av annonser.

Av detta kan utläsas att läkeme-delsfirmorna söker "vinna läkarkå-ren för sina preparat". I samma ar-tikel står det om utdelning av kul-spetspennor och ficklampor. Det kan röra sig om större saker, t. ex. en resa till Sydamerika för läkaren och hans fru. Vad är nu sanning eller rättare sagt felaktigt i detta sätt att

uppvakta läkarna från läkemedels-industrins sida? Även vi övriga medborgare blir uppvaktade av af-färsmän med kulspeppennor i port-följen eller någon annan sak som ska "luckra" upp köpmotståndet. Är inte vi lika utsatta för frestelser som läkare? Den som köpt sig t. ex. en villa blir uppvaktad av affärsmän i alla branscher. De första veckorna i den nya villan kan det bli åtskil-liga kulspeppennor, men resor till Sydamerika lär väl knappast före-komma för de nyblivna villaägarna.

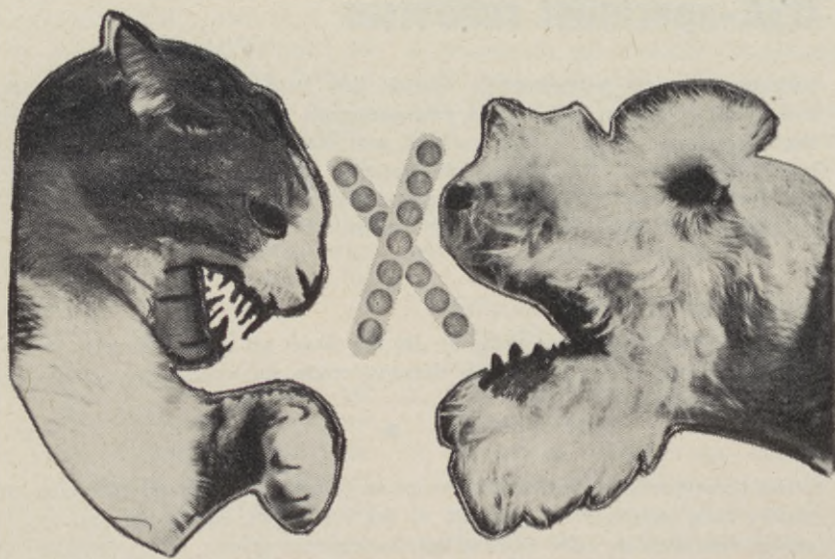
Skillnaden mellan oss vanliga medborgare och läkarna är dock att vi "vanliga" sällan kan erbjudas jobb hos affärsmännen, hos läkeme-delsfirmorna däremot har man stor användning för läkarnas tjänster. Och läkemedel är något som gäller

människan själv i högsta grad, liv och hälsa. Vi vanliga läkemedels-konsumenter tänker väl inte i första hand på resor till Sydamerika, kul-spetspennor och ficklampor etc., då vi tar våra mediciner. Inte heller är läkarnas löne- och inkomstförhål-landen av så stort intresse för oss.

Man kan vända på kakan och säga att vi inte kan ha en läkemedelsin-dustri utan insyn av läkare — och läkarna måste väl ha någon ersätt-ning för jobbet. En annan fråga är i vilken utsträckning engagemang hos läkemedelsindustri och försäk-ringsbolag är förenligt med att lä-kare, domare och andra tjänstemän också ingå i *kontroll- och övervak-*

Forts. å sid. 4

De sysslar med X-tra knäck...

Extra inkomster och avdragsgränser är svenska folkets stora problem. Om inte lönen räcker extraknäcker man. Är "bidraget" för litet måste man extraknäcka. Frågan skär igenom alla socialgrupper, från generaldirektör till förtidspensio-närer med två tredjedelar eller bara en tredjedel av full förtidspension.

Posten meddelar numera ej obeställbart utgivarkorsband.

Anmäl därför adressändring i god tid till tidningens expedition.

Kulturell stimulans för handikappade kom bort i tvätten

Som tidigare meddelats i Status har Skolöverstyrelsen gått in för en ordentlig kulturell upprustning åt handikapporganisationerna. Förslaget har, som sagt, tidigare presenterats, varför vi inte här ska orda mycket om detaljer och innehåll. Man spanar i årets statsverksproposition för att se hur detta första allvarliga försök att ge handikapparbetet stimulans från Skolöverstyrelsens sida uppfattats hos budgetskrivarna på högsta nivå. Den sista granskningen är en beklämmande läsning. Den kulturella given refereras av Ekle-siastikdepartementet under punkt B 74 Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet, sid. 149. Vi ska inte uppehålla oss länge vid denna enastående uppvisning i välvilliga fraser och undanglidande formuleringar. Vill man inte ge pengar till stimulans åt handikappörelsen bör detta sägas rent och klart. Avslagen på de olika punktförslagen, vilket är förhärskande över hela fältet, är inlindade i taggiga rosenbuketter. I viss mån kan talas om omyndighetsförklaring av handikapporganisationerna. Det sägs att de av Skolöverstyrelsen föreslagna studiekonsulenterna inte "ska finnas inom handikapporganisationerna". Vi kan inte förstå att

detta förhållande skulle strida mot "normaliseringsprincipen", som det säges i departementschefens yttrande. Vilket hinder möter en sådan tjänsteman, om han har en ordentlig plan för sitt arbete, att vara verksam i nära anslutning till sina sysslor, dvs. med studie- och kursverksamhet med inriktning på handikappförhållanden? För det är inte meningen att skapa någon särskild "kultur" för handikappade — de ska naturligtvis i görligaste mån ha tillgång till alla de möjligheter normalt kulturliv ger!

Det är föga lustigt att gå vidare i denna misshandel av ett förslag vi tror säkerligen var allvarligt menat från förslagsställarnas sida. Luftiga formuleringar tjänar inte mycket till, om man i stort sett bara kostar på ett, låt vara ganska krockigt streck över förslaget praktiska konsekvenser. Här kan verkligen talas om berget som födde en råtta. Detta sagt med reservation för eventuella upprättelser åt det söndertrasade skolöverstyrelseförslaget enskilda motioner i riksdagen kan åstadkomma.

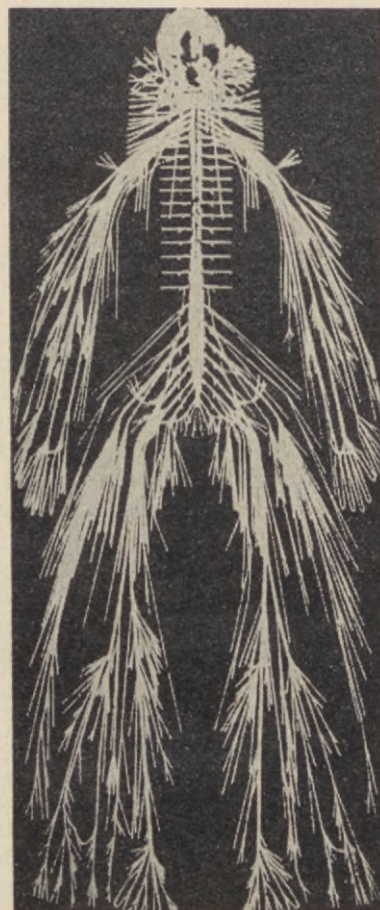
Plasthjärta på väg — USA-specialist redovisar

Drömmen om det helmekaniska hjärtat, inte bara reservdelar, lever friskt i vetenskapliga kretsar. För djärva vetenskapsmän ter sig reservdelarna till hjärtat, vilket man hittills lyckats bra med, som etapper på vägen till "det riktiga", konstgjorda hjärtat. En amerikansk specialist, Michael Debakey, hävdar nu att han lyckats framställa en plastpump, stor som en knytnäve, som snart skall inmonteras på en människa och delvis ersätta ett utslitet hjärta.

Utan tvekan kommer en pump av det här slaget att redan i år sitta inne i en människa, sade Debakey, då han demonstrerade sin uppfinning för en läkarsammanslutning i New York.

Det konstgjorda hjärtat, som drivs av en luftpump, uppfångar blod, som återvänder från lungorna och pumpar ut det i kroppen. Apparaten kan inte helt ersätta hjärtat men utför vänstra hjärtkammarens arbete. Enligt Debakey skall hjärtpumpen så småningom göras mindre och drivs av ett elektriskt batteri. Därigenom skulle patienten kunna gå omkring och t. o. m. arbeta, medan pumpen utförde hjärtarbetet. Pumpen har under lång tid utprovats på djur.

Medicinsk konst från Pennsylvania

Människan kan bli föremål för konstverk av "renodlad" medicinsk karaktär. I samband med ett medicinsk jubileum vid universitetet i Pennsylvania visades detta konstverk. Det är ett fotografi, som föreställer centrala nervsystemet, dissekerat och preparerat av dr R. B. Weaver, en anatom vid Hahnemann Medical College.

Människans potentiella livslängd skulle kunna vara 260 år, rapporterar en tysk vetenskapsman som ägnat amöban ett närmare studium.

Dr. Friedhelm Schneider vid Tübingenuniversitetet förklarar i en föreläsning att man lyckats förlänga en amöbas liv 65-faldigt.

OM LÄKARARVODEN

I HISTORISK TID...

I antikens Rom hade man för vana att betala läkaren före behandlingen. Det låter en smula konstigt! Men hör nu på — det kunde gälla behandling för hela livet, inte bara per gång som i vårt uppspaltade sjuktaxesamhälle! Förmögna romare — och det var i stort sett bara de som hade råd att anlita läkare — betalade läkaren en "klumpsumma". Och den summan skulle räcka för behandling hela livet. Läkaren måste behandla patienten under hela livet, till dess döden skiljde läkare och patient från varandra.

Det är obekant huruvida det förekom mera markanta tendenser att med avsikt förkorta patienternas livslängd. I varje fall måste systemet inbjuda till uppenbara frestelser i besvärliga fall. Hippokrates — läkekonstens fader — hade inga stora förhoppningar om tacksamhet från patienterna. — Om du kallas till en främling eller till en fattig person, behöver han i första hand din hjälp. Men lägg väl märke till att de flesta människor är otacksamma. De fattiga anlägger först en min av ödmjukhet, av underdånig villighet att foga sig i allt som anbefalles, men senare, när de krytat på sig, uppför de sig oförsynt och otacksamt. De rika lovar dig guld och gröna skogar så länge de är sjuka, men senare slingrar de sig undan förebärande att de har så mycket att stå i och så höga räntor attunga ut med.

Skilda taxor för fattiga och rika, fria och slavar, kännetecknade den klassiska medicinen. Men att det fanns ädlare känslor också i klassisk tid visar följande dialog mellan en läkare och en patient, som uppenbarligen hade det knapert, i varje fall otillräckligt med pengar för att bli behandlad för sin sjukdom. Doktorn: — "Du kan icke botas, för ditt sår är för stort och din penningpåse är för liten." Då svarade honom den sjuke: "Tag allt jag äger och lägg själv till resten." Läkaren stirrade storögt på den sjuke och började, efter vad som berättats, att gripas av sitt usla samvete, sedan satte han omedelbart i gång med att bota den sjuke.

STATUS

ger sociala och medicinska fakta i lättläst form.

● I GRANNSKAPET:

Vi hälsar på hos HCK — samarbetsorganet för handikapporganisationer

I samma hus som vårt eget riksförbund (Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka RHL) har samarbetsorganet för handikapporganisationerna också sina lokaler. För den oinvidige kan omtalas att det rör sig om

Socionom Linnéa Gardeström, chef på HCK-kansliet i Stockholm.

Handikapporganisationernas Centralkommitté (HCK), som f. n. består av nio handikappförbund på riksplånet. HCK — som det heter i populär förkortning — vill också vara ett samlande organ för inbördes kontakter ute i landet. För den sortens lokalsamverkan finns lokalkommittéer, oftast med ett län eller landstingsområde som organisationsbas. F. n. finns ett 30-tal sådana lokalkommittéer.

Sekreterare och föreståndare på HCK-kansliet i Stockholm är socionom Linnéa Gardeström. Hon har tidigare som social tjänsteman haft mycket med handikappfrågor att göra och från den verksamheten byggdes hennes intresse för handikapporganisationernas arbete upp. Nu har Linnéa tagit steget över till organisationerna helt och hållet, men det betyder ingen "skilsmässa"

från tidigare erfarenheter och arbetsuppgifter. Tvärtom är tidigare verksamhet som praktisk verksam tjänsteman en värdefull tillgång även nu. Klyftan mellan vad som rör sig "på myndigheternas byråer" och på föreningsplanet är ofta inte så stor som man vanligen föreställer sig. Det är ju ändå samma människor, som ska hjälpas. På föreningsplanet kommer man dock ofta människorna mycket närmare. Handikapporganisationerna, vilka samlats till samverkan i HCK, består nämligen till väsentlig del av människor som varit eller är handikappade samt föräldrar och nära anförvanter till handikappade.

HCK-kansliet ligger alltså i samma hus som vårt eget riksförbund, på David Bagares gata 3, Stockholm. Och där hälsar vi på hos Linnéa Gardeström. — Vi kan säga att HCK är ett serviceorgan, understryker hon, ett gemensamt organ för riksorganisationer med lokal förankring. Vi söker oss fram till en lämplig arbetsform. Genom tillkomsten av Statens handikappråd har arbetsuppgifterna delvis förändrats. Förekommande remisskrivningar har nu överlämnats till Statens handikappråd, som utformar remissvaren i samråd med HCK. I stort sett kan man säga att HCK också fungerar som ett förmedlingsorgan som ger ut och inhämtar erfarenheter i handikapparbetet. Man får då en verksamhet i följande punkter:

1. Erfarenheter och informationer från riksplånet går ut till de lokala samarbetskommittéerna
2. Kunskaper inhämtas om arbetet på lokalplanet
3. Materialet sorteras upp och fördelas på olika aktiviteter; sådant som kan vara lämpligt för remisskrivningar, lagändringar etc. på riksplånet. Övrigt material kan vara bäst lämpat för lokala framtötar, kan förmedlas vidare till lokalkommittéer för deras verksamhet.

Forts. nästa sida

Sociologisk undersökning om handikappade i Danmark

I Danmark har gjorts en sociologisk undersökning om handikappades miljöproblem, baserad på 10.000 utvalda familjer. Familjerna hade utvalts så att de utgjorde ett tvärsnitt av det danska samhället. Arbetet började 1962 och undersökningen har utförts av Socialforskningsinstitutet i Köpenhamn. Man frågade familjerna om det fanns någon familjemedlem med fysiskt handikapp. Om så var fallet gjordes en noggrann utredning om den handikappades förhållanden. Sedan har man med ledning av det hopsamlade materialet räknat ut frekvenssiffror, utslagna på befolkningen i hela Danmark.

Vad har man fått veta? Jo, i korthet följande:

1. I Danmark finns 176.000 svårt fysiskt handikappade i åldrarna 15—61 år.
2. Siffrorna visar att det finns 6,5 % svårt handikappade av hela den danska befolkningen.
3. Av de 176.000 var hela 55 % i åldrarna 50—51 år — var fjärde dansk medborgare i åldern 60—61 år är gravt handikappade.

På så sätt kan HCK — som framgår av punkt 3 — också vara ett förmedlingsorgan inbördes mellan lokalkommittéerna. Det kan finnas bra saker, tips och idéer av olika slag, som HCK får utifrån landet som kan gå vidare till lokalkommittéer som frågar efter erfarenheter på annat håll på sin plats. Då kan man plocka fram ur inkomna rapporter och uppgifter sånt som är bättre lämpat för enskilda aktörer ute på fältet, i kommuner och landskapsområden, än för riksomfattande utredningar etc. där direkta praktiska erfarenheter från de handikappades vardag efterlyses. HCK är också något av en "frågeinstitution" dit man vänder sig för att få upplysningar av olika slag. Och den sista formen av service gäller inte bara föreningar utan kan komma från vilket håll som helst där man behöver veta något om handikappproblem.

— Vad kan nu en samarbetskommitté, bestående av flera handikappföreningar, göra rent praktiskt, konkret uttryckt? Linnéa ger oss

Siffrorna fördelade på olika fysiska handikapp

Reumatiker	30.000
Hjärtsjuka	17.000
Ryggsjukdomar	15.000
Synskador	4.500
Hörselskador	6.000
Spastiker	1.800
MS-sjuka	2.300
TBC-sjuka	1.800
Sockettsjuka	1.600
Polio	3.700
Epilepsi	6.000

Det gäller alltså människor, som enligt utredningsmaterialet betecknas som svårt handikappade. Av männen befann sig 80 % i arbete, av kvinnorna 33 %, i båda fallen gäller det förvärvsarbete. Hur är det med bostadsförhållandena? Det framhålles att 10.000 svårt handikappade bodde i undermåliga bostäder, 4.000 gångskadade bodde i lägenheter i fjärde våningen eller högre i hus utan hiss och 2.000 gångskadade uppges "aldrig komma ur sina bostäder".

ett praktiskt exempel. I Stockholms län har lokalkommittén, de samverkande handikappföreningarna, i samråd startat en undersökning av möjligheterna för en handikappvänligare kommunalpolitik. Samtliga kommuner i länet har fått en skrivelse med frågeformulär: om antalet handikappade, behov av olika slag såsom bostäder, transportservice, skyddad sysselsättning för svårt handikappade, samhällsplanering, utrustning av offentliga lokaler med tekniska anordningar etc. för att göra dem tillgängliga för människor med olika handikapp. En sådan samfällad aktion gagnar samtliga grupper i långa loppet.

Men det är viktigt, framhåller Linnéa, att även de olika gruppernas särproblem beaktas och tas upp. De enskilda grupporganisationernas profil ska inte utplånas genom samarbetsorganets åtgöranden. Men om det som är gemensamt kan man enas i praktiska förslag, hjälpa och stödja varandra. Det egna gruppar-

Vad betyder siffrorna "översatt" till svenska förhållanden?

Försöker man tillämpa de danska frekvenssiffrorna på svenska förhållanden, slår ut dem på den svenska befolkningens storlek, blir det följande siffror: 275.000 svårt fysiskt handikappade i åldrarna 15—61 år. Tabellen över olika handikapp blir denna (läs motsvarande danska siffror!):

Reumatiska sjukdomar	51.000
Hjärtsjukdomar	29.000
Ryggsjukdomar	25.000
Synskador	7.600
Hörselskadade	10.000
Spastiker	3.000
MS	4.000
TBC	3.000
Sockettsjuka	2.700
Polio	6.300
Epilepsi	10.000

Även de här beräkningarna rör sig utifrån de danska bedömningarna, dvs. svårt fysiskt handikappade personer. (Forskningsledare Bent Andersen, Socialforskningsinstitutet i Köpenhamn, har redovisat uppgifterna i "Information om rehabilitering.")

betet behöver inte förlora på att man — där det är praktiskt och lämpligt — hjälps åt att föra handikapparbetet framåt. Känslan för den egna gruppen är av naturliga skäl starkare än för samarbetsorganet, men perspektiven på de egna problemen blir dock större om man sluter upp i en större gemenskap i HCK. — Välkommen till oss, när ni kommer till Stockholm! säger Linnéa Gardeström på tal om kontakterna med de olika grupporganisationerna ute i landet. Personkontakter är viktiga i handikapparbetet. Hittills har HCK inte haft så stora resurser för personbesök, reseverksamhet och sådant. Nu hoppas Linnéa på bättre tider och att det nya kansliet på David Bagares Gata 3, ännu bara en blygsam plattform för den samlade föreningsrörelsen på handikappområdet, skall växa till sig i styrka och erfarenhet. Vi instämmer i de vårliga tankarna och hoppas på en islossning för hela handikapprörelsen. För förbättring av de handikappades livsvillkor behövs också ett starkt och enat samarbetsorgan på föreningssidan — ett starkt HCK!

Mummel ur skägget

ett vävlönat jobb om kroppen och själen ska trivas. ◇

Häromdagen såg vi ett ofantligt foto över en halv sida i en stor dagstidning. På bilden såg vi en ritad pil in i målburen. Där låg bollen eller trissan inne i burhörnan och såg så oskyldig och menlös ut som en boll och trissa kan se ut, när den lagt sig till ro. Men se det var ingen vanlig boll eller trissa! Om inte den bollen låg där i burhörnan och såg dum ut

75.000 kr all världens väg och bollen låg där i burhörnan och såg ännu dummare ut. ◇

Vad har nu detta med kroppens spänst och ungdomens fysiska lekar att göra? Ja, fråga sportjournalisterna. Svaret hittar vi i en annan idrotts-spalt. Där står följande:

"Ishockeyförbundet har alltså accepterat idrottens nya (ekonomiska) lagar, som också följer tidsandan. Den moderna idrotten i större sammanhang är en storindustri — precis som nöjesbranschens andra grenar."

Nu vet vi alltså idrottens "nya ekonomiska lagar". Det var klara besked — ingenting att sitta och grubbla över.

Trots detta kan vi inte låta bli att fundera över människans spänst och idrottens sanna idé. Vi tänker då på "renodlade" övningar. Utan påhäng av paragrafer och ekonomiska slutspelsbekymmer, ekonomiska realiteter som kan kosta "klubben" 75.000 kalla kronor och mera, om bollen råkar hamna i fel hörna. Vi tänker blott och bart på den enskilda människan, vilket låter något mossbelupet i de här sammanhangen. Vi går en runda på vårt väldiga radhusområde. Så där strax efter klockan nitton kan man få gå där alldeles ensam och fun-

Fysiska övningar, lek och faror för kropp och själ

Man talar ofta föraktfullt om "byråkrati" och krångel med lagar och bestämmelser. Ofta är det byråkraternas i ämbetsverk och kommunförvaltningar som får sig en känga i pressen. Det är naturligtvis ofta välbefogat att ta upp saker där man kinesar med paragrafer på ett otillbörligt sätt. Människor, beroende av hjälp vid sjukdom och långvarig arbetslöshet, brukar fastna på paragrafernas taggtråd. Vi har många sorgliga erfarenheter av detta.

◇

Men också de fysiska övningarna inom idrottens ram lider tyvärr av en byråkrati. Där tycker man ämbetsmännen inte skulle ha så stort inflytande. Så är det tyvärr. Den kroppsliga övning och lek som heter idrott, den friaste av alla fria mänskliga aktiviteter, är idag ett ganska besvärligt paragrafmaskineri, där ungdomarna sprattlar som fiskar i garnen. När man läser om "övergångarna" från den ena klubben till den andra, är det ett hårklyveri om paragrafer, pengar under bordet, lock och pock med villor och fina jobb. Sportjournalisterna gottar sig i dessa rykten och transaktioner, där ibland en hel klubb är på glid därför att en annan klubb är på jakt efter "deras stjärnor". Det är en handel med muskler och senor av stora mått. Idrottsspalterna flödar av denna "af-färsverksamhet". Det hette ju en gång "en sund själ i en sund kropp". Nu gäller det en stinn plånbok och

så skulle "klubben" ha tjänat minst 75.000 kr på "affären", dvs. fått varit med i "slutspelet". Nu blev det inte så och alla möjliga teorier kastades fram om det olyckliga målskottet. Domarens åtgöranden granskades från alla synvinklar. Och med lite fantasi kunde man nästan läsa mellan raderna att det måste vara något "skumt" i hela historien. Nu rök

Vad tittar pojkarna så förtjusta på? Vi gissar att det är trissan som gått i mål och att deras glädje däröver är mycket stor. Sedan kommer kanhända reflexionerna över vad målskottet betyder ekonomiskt för spelarna och klubben.

dera på vägarna. Då sitter nämligen alla de fem tusen radhusägarna och deras familjer djupt nedsjunkna i sina skumgummifåtöljer, med all middagsmaten i magen, framför TV-apparaterna. Endast det blåaktiga ljuset från fönstren vittnar om att här finns människor, utom jag, som går och tänker på kroppens och själens sanna nytta. Det är TV-folkets passiva timmar i skumgummifåtöljerna.

Hur mycket kropps rörelse ligger nu i stillhet, passiva muskler, armar och ben i vila hos fem tusen radhusägare och deras familjer? Är det så här man lägger grunden till feta kroppar, igenslammade ådror och blodkärl med mer eller mindre mängder av fettsyror. Hur är det med edra hjärtan, kära radhusmän? Det blå ljuset ur TV-rutorna blinkar som varningslampor. Stätt upp du radhusmänniska, sitt inte och låt din hjärtinfarkt utveckla sig i lugn och ro i ändlösa TV-timmar! Men på TV-rutan pågår ett spännande spel. Det gäller kanske 75.000 kr eller mera. Tävlingsraseriet om pengarna har spritt sig till radio- och TV-programmen, håller tittarna stilla i andlös spänning.

Och på redaktionerna vässar journalisterna sina pennor. Hur mycket fick han i "övergångspengar" för att spela för den nya klubben, var det inte "nä skumt" på gång i omklädningsrummet efter sista matchen... varför "petade" man honom och satte dit den där, nu är det fullt krig bakom kulisserna... han har redan skrivit på "övergångspapper" osv. En sund själ i en sund kropp! Under andra världskriget läste vi en brevkurs om "Den svenska livsformen". Är det inte på tiden att vi får en ny sådan kurs, omskriven och kompletterad med färskare drag i livsmönstret? En stor gul, fet måne lyser över radhustaken i TV-tittarnas land.

TÄNK PÅ

**Hjärt- och Lungsjukas
Blomsterfond**

Postgiro 95 0011

Status TV visar

**Färdig vid
40år...?**

nutidsdramatik

Klockan närmar sig fem. Assistent Holm har just stängt dörren efter den sista besökaren för dagen, en kvinna som försvinner i korridoren. Nu är han ensam på byrån bland travar av papper på bordet. Fönstret står öppet. Från ett bostadshus på andra sidan gatan tränger en melodi, en gammal schlagertext han känner igen... "Mitt hjärtas telefon inget nummer har, men ringer Du utifrån får Du säkert svar... om Du Din kärlek förklara kan" — — —

(Schlagern, som en gång var ett stort örhänge heter "Köp hjärtan")

Den här dagen med besök och många telefonsamtal var precis som alla andra dagar. Assistent Holm plockar ihop papperen på bordet, tar "hemportföljen" från hyllan, stoppar ned en bunt papper i den, drar på sej rocken, gräver i fickan efter nycklarna. Många saker idag, många telefonsamtal... en signal dröjer sig envist kvar ännu, fast man är ganska härdad på problem på en socialbyrå.

— Assistenten... är då verkligen så att man är färdig vid fyrtio? Just den där formuleringen i ett annars ryckigt, ojämt telefonsamtal, där man, liksom ofta förr, simmar omkring i mänskliga svårigheter en lång stund, innan man kommer fram till kärnan i saken. Då assistent Holm går utför trapporna vevar han upp samtalet på nytt. Konstruerar ihop de ryckiga bitarna till en hel-

het. Nu känner assistent Holm att de där orden... *färdig vid fyrtio*... gett honom liksom ett nytt perspektiv på socialjobbet. Orden mal på, som en spiral i hans hjärna, trots att det nog finns åtskilligt annat att fundera över: kommande sammanträden, förslag till budget, pengar och praktiska detaljer. Det här ligger väl ändå mera "på det filosofiska planet". Något att fundera på i sommarstugan nästa sommar.

Men det gäller ju en levande människa, en människa han talat med *idag i telefon!* En som är fyrtio år — precis lika gammal som han själv. Assistent Holm kopplar tillbaka telefonsamtalet igen, tar upp fragmenten i det, medan han går genom tunnelbanespärren, där kvällskön tränger hårt på honom, knuffar i ryggen, stötar av ben och knän mot portföljen med "socialpapper"... hans nattlektyr.

Assistenten förstår... då man klarat av de mesta... har som man tror fast mark under fötterna... bil, sommarstuga, TV... "en skaplig gumma"... två barn på stadig tillväxt... å så kommer då här... Samtalet hade en bitter smak: en karl som försöker med ömsom allvarliga ömsom ansträngt skämtsamma vändningar göra klart för en annan karl — i samma ålder! — hur han har det. En som... som han sa... aldrig hittills "prövat på det sociala" utan knogat på så där "i största allmänhet"... å så kom då det här!

...är det verkligen så att man "är färdig vid fyrtio"?

Naturligtvis hade han känt lite smärtor i brösttrakten sista veckan på "köttis", som man sa om charkuterifabriken, men är man på "livsmedel", hanterar kött och kroppar, tänker man inte så mycket på vad som döljer sej under det egna skinnet... dä är en jakt i kött och tider och klockslag... kunderna ska ha sitt på tiden. Det tillhör branschen det.

Muskelvärk?... ja, kanske inte så underligt, gubben själv börjar ju bli äldre, styvare och segare i köttet... så resonerade man... men assistenten, *doktorn* han resonerade annorlunda han!

Ja-ha — då var det herr Arvidsson då... ja-ha... ja-hm-hm-hm — ja, dä här har ju inte utvecklat sej så bra å vi får väl resonera om att dä lite lugnare i fortsättning... Ja, assistenten, doktorn använde sej av långa omskrivningar innan jag äntligen fick den där *hjärtinfarkten* i avskalat skick... för *hjärtat* var dä! Själva motorn var ur skick, färdig att radas upp bland rishögarna sen besiktningssmannen gjort testen: färdig vid fyrtio utan förskönad omskrivning ur läkarlatinet! Sen var dä *konvenserna* förstås. Nedprutning och realisation där andra utvecklar och "nyinvesterar", som direktören på "köttis" kör med. För min del kan jag inte den sociala katekesen... men den kan väl assistenten? På jobbet försökte dom trösta mej na-

turligtvis — dä finns killar där också som kan resonera, om försäkringsskydd, ATP, inkomstbortfall å såna grejor ur socialkatekesen. Men jag är alltför chockad av min hjärtinfarkt — som doktorn kalla snörpet under bröstbenen, för att få nån ordning på dom tips man försöker stoppa i mej. Liksom då man försöker mata gråtande små barn med småkakor och skrammel mä leksaker. Ett är säkert: på "köttis" står jag inte pall längre sa doktorn... han mumla nånting om "skyddad sysselsättning", förtidspension och en massa grunkor. Gumman är en smula knepigare än jag. Hon sa att socialbyrån kan dom här grejerna i detalj... Nu sitter jag här med min "nedsatta kapacitet" som dok-

...har som man tror fast mark under fötterna, bil, sommarstuga, TV... "en skaplig gumma"... två barn...

torn sa. Det är väl ett finare ord för rishög... jag ska "anpassa mej", hur nu det ska gå till vet inte jag... kan assistenten få nåt system i dom här grunkorna... dä enda som är klart är att jag inte kan fortsätta på "köttis". Är man verkligen färdig vid fyrtio? Eller kan samhället, som är så duktigt numera, greja den här "infarkten"?

Assistent Holm har en alldeles dagsfärsk statlig utredning om de handikappade, en bok han inte har tid med på jobbet men som tas fram på kvällen. Vid tekoppen. Det är

en snygg bok, många fina synpunkter, tabeller och förslag. Men den hjärtsjuke mannen — som tror han är färdig vid fyrtio — behöver ett handtag redan i morron, ett nytt spår att koppla in på. Han kan inte vänta på kommande förslag. Redan i morron måste han få ett första, någorlunda klart formulerat svar på sin fråga.

Den natten lär sig i alla fall assistent Holm att hjärt-kärlsjukdomarna dominerar bland våra folksjukdomar — 500.000 sjukdomsdrabbade i runt tal i vårt land. Då assistent Holm sakligt försöker analysera siffran gör han inte s. k. socialfall av allihop... men har ändå inte många liknande problem som mannen idag, Arvidsson i charkuterifabriken? En människa som klarat det mesta, de flesta backarna och kommit till krönet på livskurvan, fått motorstopp just i 40-årsåldern. Det finns synliga och mindre synliga handikapp, mer eller mindre kartlagda sjukdomar och handikappgrupper. En hjärtinfarkt... kommer den smygande som en pyroman om natten, just då man hunnit skaffa sej utbildning, bil, TV, sommarstuga... "en skaplig gumma, barn på stadig tillväxt", som den här Arvidsson uttryckte sej i dagens telefonsamtal? Det är nog inte så väl bäddat socialt just för den sortens problematik. Hjärtat ännu ett romantiskt ting i människokroppen, hör socialt sett till de *osynliga handikappen*, svårt att katalogisera i invaliditetsgrader och hjälpåtgärder i sociallagar och bestämmelser. En halv miljon hjärtsjuka, sjukdomsdrabbade. Där måste dock finnas massor med socialproblem! Te-

Forts. å sid. 12

...jag ska "anpassa mig", hur det nu ska gå till...

Statlig utredning kan "leva" mer än 20 år!

Statliga utredningar kan vara seglivade. Ett bra exempel är "Kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande". Kommittén tillsattes av Kungl. Maj:t den 24 september 1943 — alltså för mer än tjugo år sedan! Och den "arbetar" alltså jämt. Men de flesta statliga utredningsorgan är i regel 3—5-åringar. Ofta återfinnas samma personer i olika utredningar. Två sorts kategorier av människor dominerar: riksdagsmän och experter. Ofta består kommittéerna av riksdagsmän från fyra politiska partier jämte representanter, som ska företräda speciella kunskaper på området. Det är inte ovanligt att plocka in generaldirektörer och landshövdingar. Ofta placerar man någon av de sistnämnda i ordförandestolen. Vanliga experter skaffar fram sakuppgifter av olika slag. Ofta är också en expert sekreterare i den statliga utredningen.

Kommittéväsendet kostar åtskilligt i pengar. En kommitté som "sitter" länge blir därför ganska dyr för svenska staten. Centrala rehabiliteringsberedningen, som tillsattes den 15 december 1961 och upphörde med sitt arbete under 1965 kostade totalt ca 690.000 kr. Vi förstår alltså att det "sittes" och "utredas bort" åtskilligt med pengar i statliga utredningar. Sällan hör man emellertid riksdagsmännen klaga över dessa kostnader. Troligen resonerar man så att det är nödvändigt att utreda, även om det kostar pengar.

■ STATUS TV VISAR...

Forts. fr. sid. 11

lefonsignalen idag var bara ett *livstecken* från en stor, nästan anonym handikappgrupp — en bland de många som hittat ett telefonnummer att ringa upp. Vi behöver en representativ *social kartläggning* av de hjärtsjukas situation i vårt land summerar assistent Holm. Hur många idag har "motorkrängel" i 40-årsåldern? 500.000 sjukdomsdrabbade, hjärtsjuka! Vi instämmer med assistent Holm. Det behövs en social kartläggning. Vi måste veta mera om de hjärtsjukas situation — livet får inte sluta vid fyrtio.

(För Status — eftertryck tillåtes gärna om källan angives.)

VEM SKA BETALA MIN ATP-AVGIFT?
Tjänade under några år några hundralappar då och då av en person jag jobbade åt, dock inte dagligen. Det var lite "påhugg" med mellanrum. Nu undrar jag om den jag jobbar åt — det blir lite nu också ibland — är att betrakta som min arbetsgivare. I så fall ska han väl betala min ATP-avgift och jag få mina ATP-poäng?
Poängplockare i småstad.

SVAR: I ATP-systemet räknas dels inkomst av anställning och dels inkomst av annat förvärvsarbete. Av frågan kan man gissa åtminstone att Ni också har en annan anställning vid sidan av det arbete, som angives. Om man från samma arbetsgivare har inkomster som är mindre än 300 kr. för ett kalenderår, räknas detta inte som inkomst av anställning. Om man — utan att vara anställd — utför ett uppdrag åt annan, kan parterna komma överens om att räkna ersättningen som inkomst av anställning. Det kan ske om ersättningen uppgår till minst 300 kr. Så vitt vi kan förstå av frågan har ni inte gjort någon överenskommelse med den person Ni arbetat åt att räkna Ert mellanhavande som en anställning. Då betalar heller inte arbetsgivaren avgiften — inkomsten räknas istället som "inkomst av annat förvärvsarbete" och den försäkrade själv får då själv betala avgift för denna inkomst. Skilj alltså noga mellan inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete. Enligt huvudregeln svarar arbetsgivaren för avgiften vid anställning, däremot den försäkrade själv vid inkomst av annat förvärvsarbete. Ni förstår också vikten av att det finns någon form av avtal eller överenskommelser då man under s.k. friare former utför arbete åt annan.

VAR LIGGER KVALIFIKATIONSGRÄNSEN FÖR RÄTT TILL ATP?

De finns ju "magiska streck" för rätten till ATP. Då jag har en stark känsla av att jag själv ligger på fel sida om "strecket" vill jag fråga Status hur det ligger till. En som påstod sig känna till grejerna sa att det "räcker med 3 poängar" men då får det inte vara något mackel med sjukdom och sånt. Man ska ha haft jobb hela tiden under de tre åren. Annars ramlar man väl för några av de många streck byråkraternas satt i sina paragrafer. Jag hade visst sjukdagar "det tredje året" så

man är väl "prickad" lagmässigt sett. Hur ligger det till med dessa "streck" i ATP--tabellen?

Lådspikare på tredje våningen.

SVAR: Enligt huvudregeln krävs minst 3 år för rätt till ATP-pension. Inkomster före 1960, dvs. innan reformen trädde i kraft, gäller inte. För dessa inkomster har ingen ATP-avgift inbetalats. Ni säger att ni hade några sjukdagar det tredje året och tror er därmed vara borta ur räkningen. Här har skett en glädjande uppmjukning i gränsdragningen med ändring av lagen från den 1 jan. 1966. Den som haft två poängar, men som varit sjuk i mer än 90 dagar tredje året ska nu ha även sjukdomsåret som poängar. Ändringen har retroaktiv verkan. Försäkringskassorna lär ha fått i uppdrag att undersöka vilka personer, som efter uppmjukningen av 3-årsregeln, kan vara berättigade till ATP-pension. Man tror att det ska röra sig om ca 1.000 personer, som på grund av att de inte uppfyllt kravet om tre poängar, nu blivit aktuella för ATP-pension. Vi hoppas att ni utgör en i denna lyckliga skara.

KUNG ELLER PRESIDENT — VAD BETYDER DET FÖR OSS HANDIKAPPADE?

Man debatterar ju mycket om hur vi ska ha det med regeringen i framtiden. Ska vi ha två kamrar eller en kammare, kung eller president? För min del tycker jag att vi sjuka inte förlorar så mycket på att ha kungen kvar. Han motarbetar i varje fall inte oss. Det finns kungar, t.ex. Oscar II, som gick i spetsen för en insamling till sanatorier för de tbc-sjuka, ett initiativ av grundläggande betydelse för lungsjukvården. Varför nämner aldrig Status något om dessa förnämliga insatser, liksom andra fina insatser från enskilt håll? Låt oss slå vakt om kungen, de fria organisationerna och enskilda insatser. Presidenten blir bara ett bihang till den stora byråkratin vi måste slåss med för de sjukas rättigheter. I rent reklamvärde tillför våra kungar landet klingande valuta. Det har vi alla nytta av. Tror Status att vi får större socialhjälp åt de handikappade, om vi skickar iväg kungen? Från det hållet har man då visat sitt intresse för minoriteter, även om insatserna inte räckt till. Presidenten, om det nu blir en sådan, lär inte lägga sig i de prutningar regeringen har för vana att göra på handikappanslagen. Eller hur?

*Handikappad i kungariket Sverige
anno 1966.*

SVAR: Vi har inte sysslat med författningsfrågor i någon större utsträckning i Status och frågan om vi ska ha kungen

kvar eller skaffa oss en president faller i stort sett utanför vårt verksamhetsområde. Vi förnekar inte att stora insatser gjorts från enskilt håll, t. ex. för att skaffa medel till de första sanatorierna, men dessa insatser ligger väl i dagens läge närmast på ett historiskt plan. Oscar II och hans sanatorier blir endast aktuella i samband med något jubileum eller återblick på sjukvården i något sammanhang. Att vi själva — i egenskap av en organisation som för de sjukdomsdrabbades talan — skulle "förneka enskilda insatser" är ett orimligt påstående. Vi måste dock i dagens läge starkt understryka vikten av att man i den offentliga verksamheten, i stat och kommuner, ökar insatserna för att förbättra de handikappades levnadsvillkor och ger dem möjlighet att arbeta i den utsträckning så är möjligt. Ett sådant engagemang från samhällets sida är ägnat att förstärka effekten av Oscar II:s och andras enskilda insatser på området. För övrigt tror vi inte att varken kung eller president har några större chanser att öka på de anslag för handikappade finansministern prutat ned. Om vilja finns hos riksdagsmännen kan dock en och annan summa förändras. Möjligheten att ändra på statsverkspositionens innehåll i positivare riktning för de handikappade ligger närmast i den samlade riksdagens makt såsom vårt statsskick nu är uppbyggt.

Rapport från U-land...

En stor bomb hade grävt en jättekrafter mitt ibland blomsterrabatterna och regnet hade förvandlat den till en liten sjö. Vi klev omkring bland bråten i paviljongerna: krökta järnsängar, glasskärvor från krossade fönster och medicinflaskor, halvt förkolnade pappersark. Jag tog upp ett blad — en sida ur en sjukjournal med ett namn i sirlig handstil. En patient vars feberkurva visade 38. Vem var han, var befann han sig nu? Tillhörde han de som man lyckades rädda eller föll han offer för bomberna? Ingen vet. Det ligger fullt med såna journalsidor i paviljongerna och i trädgården. Man erbjuder mig att ta med ett blad som minne, men jag behöver inga blad, inga namn för att minnas det jag sett. Det här var ett sanatorium för tbc-patienter, det första som någonsin byggts i provinsen — i ett land där tidigare ingen hade brytt sig om hur en fattig människa dog.

(Rita Vinde: Intryck från Nordvietnam — ur Storstaden)

Vi pratar om...

Takt och ton och högljudda filmer

Vi människor har så många olika intressen, vitt skilda från varandra, men ett har vi i alla fall gemensamt, vi talar bara om oss själva och vårt. Vår värld är till ytterlighet begränsad när det gäller samtalsämnen, det kan vi märka i sällskapslivet och på arbetsplatsen, hemma och borta. De stora frågorna håller vi oss i allmänhet på respektfullt avstånd ifrån, ett undantag utgör politik, det finns alltid någon värtalig herre som vet allt om Vietnam, och som envist i förtäckta ord hävdar att ingen vore mer lämpad än han själv att styra världens öden, åtminstone efter den andra whiskygrogen.

Dagen börjar först efter klockan fem anser många, för de flesta både börjar och slutar den med TV. Denna TV-apparat har blivit en stressfaktor i så hög grad att läkare förklarar den psykiskt påverka vår hälsa och våra nerver.

Vi ser nämligen inte på TV med urskiljning, vi ser på allt, och från läkarehåll anses det att vissa filmrytare och skräckprogram har medverkat till nervsammanbrott. Enligt vad denne läkare ansåg i dagspressen, så sätter sig människor in i vad som händer och sker på TV allt för mycket och följderna blir alltså kollaps.

Det borde vara en varning men så lätt låter inte den TV-frälsta skrämna sig. Varför kan man fråga sig? Jo därför mina damer och herrar, att TV blivit en statussymbol som man till varje pris måste ha. Liksom man måste ha bil, köpkort, och en fallfärdig torpstuga borta i hedenhös. Vi är nämligen så sorgligt efterblivna trots vår välfärd och samhällsutveckling att vi anser pengar som det enda saliggörande.

Vi väljer helt enkelt våra vänner efter inkomster och lönegrupper. Människor får inte vara annorlunda, får inte erkänna att de inte vill och inte har råd att resa till Kanarieöarna eller köpa bil eller villa som de sedan måste hålla på och amortera av, resten av sitt liv. Alla vill inte leva över sina tillgångar och stoltsera med kejsarens nya kläder.

Vi skryter nämligen titt och tätt för varandra. Skrytet att vara störst och bäst, och mest med i svängen har blivit en slags sällskapslek.

Och man skryter inte alls med någon urskiljning utan blott och bart för att som man tror i sin enfald imponera på vänner och ovänner och kolleger och grannar.

Det skämtas ofta om damer på kafferep, men ingen ska tro att herrarna står damerna efter i denna ädla sport som gäller kapploppningen inom den sociala standarden.

Lyss bara till det högljudda sorlet vid en bättre herrmiddag.

— Du skulle se min nya Merca, topptrimmad. — Jag har kommit över en äkta Chagall. — Jag skulle tro jag är uppe i den största årsomsättningen hittills inom min bransch.

Det är något omoget över människor som sätter ett pris både på sig själva och andra.

Det är likadant när det gäller bildning och skolor. Är man akademiker så är man, om man så bara har tagit studenten alldeles nyss.

Däremot är vi mycket ointresserade av våra släktingars öden och äventyr, i synnerhet om de lyckats med någon konstnärlig sysselsättning.

Och kanske allra mest om vi själva bär på misslyckade författardrömmar. Det är som bekant — surt, sa räven om rönnbären och då kan det låta så här — Vad får du för en sån där tavla? Vad betalar dom för en roman? Fick du in några pengar på den där rollen?

Man lägger alltså i dagen en upprörande brist på takt och god ton. Det är däremot främmande för en konstnärligt eller litterärt arbetande person att säga — Vad får farbror in för inkomst som försäljare? — Vad har tant i lön som telefonist osv.

Undantag är naturligtvis om man har en nobelpristagare i släkten, gärna skryter man med sina fina bekanta hur ytligt man än känner dom.

Forts. å sid. 18

Kylig blomsterprakt på Island och en ung man i köldens land.

PR-kvinna av gott isländskt virke, släkt med våra nordiska vikingar, visar upp ett exemplar av sillen. Den isländska sillexporten ökar stadigt.

Det kommer en vår, unge man! Även för Er på Island. Alla Status-läsare hälsar Dig och önskar en varm, solig sommar.

ISLAND! Man tänker gärna på det landet denna vinter. Landet med sin i namnet och heta källor under ytan. Har islänningarna frusit lika mycket som vi denna sällsynt kalla vinter?

SILLEN — Islands erkänt goda nationalprodukt — är dock säkerhetsnålen i namnet och heta källor under ytan. Har islänningarna frusit lika mycket som vi denna sällsynt kalla vinter? — Islands erkänt goda nationalprodukt — är dock säkerhetsnålen i namnet och heta källor under ytan. Har islänningarna frusit lika mycket som vi denna sällsynt kalla vinter?

En olycka kan utlösa en s. k. kedje-reaktion. Så skedde hos handlarn i byn, som levtt ett sunt och städat familjeliv ända tills... Ja, vi ska ta sakerna i tur och ordning. Handlarn levde i en idyll. Han hade en rejäl fru, som både till utseende och vandel var ett mönster för en lanthandlare. Hon höll ordning och reda både i affärslokalen och handlarns privatliv. Kunderna var förtjusta i henne, för hon räknade rätt och vägde väl. Kom någon tillbaks med en vara, om man ångrat sej på köpet eller om varan var felande på något sätt, tog hon emot kunden med samma glada min. — Jaså! Han har ångrat sej? Ja, då ska dä bli en kopp kaffe å skölja ned ångerköpet med... å pengarna tillbaka. Och var korven gammal och sillen härsken drog hon av förlusten vid nästa köp. — Ja, dom silltunnorna hade vandrat lång väg. Inte un-

Handlarn och hans chocker

derligt att en och annan sill blir surögd på resan... ha-ha-ha! Och för såna förklaringar till olyckan var man avväpnad. Och när man sen fick avdrag på nästa nota utan prutmån kunde man ju inte annat än beklaga en affärsman som blev lurad på sill, gav kunden pengar tillbaka, och sen skrattade åt eländet.

Inte underligt att handlarn höll på att gå över styr, både psykiskt, fysiskt och ekonomiskt då hans fru plötsligt dog, var borta och lämnade en avgrund av saknad och sorg. Beroendet av den sällsynt fina livsledsagerskan var för stort. Hela hans system var uppbyggt på fruns sällsynta affärstalang, som inte var av denna världen. Lämnad utan hennes stöd var handlarn inte den stabilitet i affärer och privatliv han länge gett sken av i byn. Man skulle få se insidan sedan det första stadiet i chocken var passerat.

Dottern, som studerade i Uppsala, kom hem på blixervisit, ordnade för

begravningen men var tvungen att återvända för sin framtids skull. För hon skulle ju bli en fin dam med akademisk examen, inte stå i en lanthandel och betjäna folk med sill, fläsk, hästskor och dynggrepar och allsköns grövre och finare nyttigheter i lantlivets vardag och helg. Hennes livsbana var utstakad av en sällsynt omtänksam mor, som tänkte i högre akademiska banor, trots avsaknad av egen högre bildning.

Då frun var borta för alltid och dottern reste tillbaka till sitt akademiska liv gick handlarn bland kaggar och lådor i flera dagar utan att öppna butiken. Han var för djupt chockad för att åter kunna uppleva den affärslivets vardag, som varit fröjd och fest under hustruns kommando. Han gick där i halvmörkret, snubblade över lådor och varor, för luckorna var fördragna framför fönstren som sed är för en lanthandlare nattetid. Nu var luckorna stängda också på dagen. Handlarn gick där innanför och visste inte om det var natt eller dag. Ibland kolliderade han även med det varusortiment, som hängde i krokar i taket. Dessa upplevelser i mörkret gjorde honom ännu mera omtöcknad. Det var som om

osynliga fiender gav honom nya törnar utöver dem han nyss upplevt.

Nu hade det hela väl slutat med en katastrof rätt hastigt om inte en lycklig slump räddat handlarn från det mörker, som sänkte sig allt djupare över hans liv. En affärsman är dock inte alldeles bortglömd, även om han stängt framsidan av sin affär för kundbesök. De grossister, som uppsöker en lanthandlare för att göra affärer i parti, går nämligen inte in den vanliga kundvägen. Den sortens affärsfolk går in från baksidan. I privatbostaden så att säga. Och på baksidan hade handlarn inte stängt. En sådan representant från den högre affärsvärlden i stan kom farande, gick direkt in bakvägen som han var van, fann huset i bästa ordning men inga människor, gick vidare in i butiken och snubblade över en omtöcknad lanthandlare i mörkret. Handelsresanden höll på att få en hjärtattack i förskräckelsen, ramlade över en låda och blev liggande. Handlarn löstes märkvärdigt nog på något sätt från sin egen chock inför detta oväntade besök i mörkret, tände en lampa och hjälpte handelsresanden på fötter. Detta, att hjälpa en annan människa i mörker, gav handlarns

Text: KI-LO-WATT

Teckningar: SVEN BJÖRNSON

tankeverksamhet ny inriktning. Och handelsresanden piggnade till, fick så småningom en inblick i handlarns olyckliga omständigheter. Van vid affärlivets strapatser förstod handelsmannen från stan att hans affärsvän på landet nu var i behov av hans personliga stöd, mera än normalt, och handlade därefter. Det låg också i hans eget intresse att den här lanthandeln, med en stor kundkrets miltals omkring, inte fick hålla stängt alltför länge. Då skulle leveranserna från stan stoppas upp. Det fick naturligtvis inte ske.

◇

Utom sina provkollektioner hade resanden också flaskor med livgivande innehåll, fina märken, i sin släde. Han brukade dock inte använda sig av flaskorna annat än i högst trängda lägen, för han var en ärlig affärsman, som inte använde sig av baggbölefasoner i umgänget med kunderna. Men här måste extrema recept till. Lanthandlarn måste räddas ur sin depression. Resanden hjälpte honom med matlagning, en konst han behärskade väl, dukade ett fint smörgåsbord, serverade sina fina märken, var trivsam, öm och förstående mot sin olycklige vän på ett sätt som endast en tränad affärsman från stan kan vara då det drar ihop sig på fullt allvar. Knuten i lanthandlarns inre löstes upp av denna förståelse från en medmänniska, en som läst filosofi

...sedan de smakat på de "fina märkena" konstaterade de att det ändå var "en sorg i rosenrött" ...

och stora tänkare och förstod att sätta in sorgen i större sammanhang: — "Stryk över och gå vidare", sa handelsresanden med en svepande armrörelse över det festligt dukade bordet. Och sedan, när de smakat tillräckligt av de fina märkena, omfamnade de varandra och konstaterade med tårfyllda ögon att det ändå var "en sorg i rosenrött".

◇

Sedan handelsresanden grejat ett butiksbiträde, en vassnäst ordningsmänniska, som inte hade någonting av den hädangångna handlarfruns odödliga charm, öppnades affären för kunderna på nytt. Den nya hade en död människas alla förträffliga egenskaper att kämpa mot för att vinna kundernas bevågenhet. Deras bevågenhet vann hon så småningom genom omtänksamhet och en förträfflig service, men deras hjärtan skulle hon aldrig vinna. Deras hjärtan var hos den döda. Den nya fick nöja sig med de smulor av sympati någon enstaka timmerkarl lät undslippa sig, för timmerkarlarna for bara förbi som hastigast, på väg till skog och timmerkojor; de var inte hemma på orten och kände till vilket

grepp den döda handlarfrun ännu hade över ortsbefolkningen.

Handlarn hade hämtat sig från chocken, men var ingalunda återställd i den psykiska balansen. Hans umgänge med handelsresanden, som nu inte kunde offra mera tid på en enda lanthandlare utan måste sköta ett femtiotal andra sådana, måste ju upphöra och vardagen återgå till sitt mera grådaskiga innehåll. Sorgen fick ny näring; handlarn hade fått en viss vana att umgås med flaskor av finare märken, och det enda som livade upp honom var tanken på att starta någon sorts "salon" i anslutning till lanthandeln. Det skulle bli en sorts kaféerörelse, där han själv var medelpunkten, gick omkring som "bartender", serverade, tog betalt och pratade med folk. Den vassnästa i butiken protesterade mot en sådan utvidgning av affärsrörelsen. "Saloner" tillhörde guldgrävarlivet och Vilda Västern, sa hon, men handlarn inredde ett av rummen i den rymliga gården och där kunde timmerkarlarna, som gärna unade sig en kopp kaffe i förbifarten, sitta och vänta och ha det skönt medan Den vassnästa gjorde iordning deras proviant, räknade ut och slog in i papper och påsar och la, sedan hon tagit ordent-

Porträttet av frun hängde i handlarns sovrum.

ligt betalt, paketen i deras slädar. — Hon är "prima" Den vassnästa, sa timmerkarlarna, och blandade i hemlighet sina droppar konjak och brännvin i det rykande varma kaffet, då hon vände ryggen till. För man fick inte sitta där och dricka sprit mitt på ljusa förmiddan.

Så småningom växte handlarn in i rollen som "bartender", gick omkring i en vit rock och höll kunderna värmen, med kaffe och prat och hemliga skvättar ur sina "fina märken", då det led mot aftonen och det blev en smula skumt i "salonen". Men så hände något en kväll som kom att bli själva vändpunkten i den normaliseringsprocess av lanthandlarn hans vän från stan inte helt lyckats med. Det var en kväll då hans "fina märken" flödat lite mera än vanligt och ett gäng glada skogshuggare hade beviljats ynnesten att sitta i handlarns privata sovrums och spela ett parti kort. En av skogshuggarna, som var ute ur spelet, satt och glodde på väggarna och fick syn på det jättestora fotografiet av den avlidna handlarfrun i glas och förgylld ram på väggen. Ynglingen blev upptänd av denna sällsynt fint inramade kvinnliga fägring, pekade på fotografiet och utbrast: — Hödu . . . hödu . . . Rike Pär Krämare . . . ä dä nån donna du fiskat upp på cirkus eller nån annan sorts kabaré? Likblek i ansiktet följde handlarn riktningen på pekfingret, som var riktat mot fotografiet av hans fru. Och de andra gubbarna tittade ömsom på handlarn och ömsom på tavlan och kände att något otrevligt hänt. Och plötsligt, som om alla de blickar som riktades mot väggen haft någon underlig dragkraft, föll fotografiet med en skräll till golvet och glasbitarna yrede över mattorna.

Männen blev stela av fasa, för de såg hur handlarn liksom reste sig till ett språng ut i tomma luften, sen stannade han upp liksom en ny tanke gripit honom. Han satte sig igen och röt med styrka i det han dängde näven i bordet så att kortlapparna flög åt alla håll: "Ut . . . ut . . . ur mitt hus era busar!"

Dagen efter var handlarn sängliggande. Man skickade bud efter dottern i Uppsala. Den vassnästa lade en isblåsa på pannan för den svåra

huvudvärk handlarn hade. Och märkvärdigt nog så somnade han genast, sov ett helt dygn, sov till och med när dottern kom, så hon måste väcka honom. Och märkvärdigt nog verkade handlarn nu alldeles pigg efter den långa sömnen, steg upp och rakade sig, tog på sig kostym och gick ned i butiken som vanligt. Dottern med sina akademiska meriter kunde för sin del inte "se något fel på pappa". Han betedde sig precis som vanligt, gick till sitt rum, där han hade sina bokföringsböcker. En enda sak skiljde dock mot hans tidigare beteendemönster, men det visste inte den akademiska kvinnan, men väl den vassnästa i butiken. Han gick aldrig in i sin "salon" mera och han tog aldrig mer på den vita rock han i egenskap av "bartender" köpt in för dagligt bruk. Efter något år gifte sig handlarn på nytt med ett fruntimmer ur handelsresandens bekantskapskrets och Den vassnästa reste tillbaks till stan, där hon fortsatte att sköta kunder, noggrant och effektivt i en annan butik. Handlarn var åter en vanlig handlare och affärerna gick sin gilla gång.

■ TAKT OCH TON . . .

Forts. fr. sid. 13

— Jag hade den där kände nervläkaren på middag i går, han var precis som en vanlig människa. Professor X var en mycket god vän till min farfar. Temat kan broderas ut i det oändliga, och ge en liten plats i skuggan av de store åt oss alla.

Många av oss tillbringar vår fritid på Stadt, ett fåtal i biblioteket, även med risk att bli benämnda kultursnobbar, och alla de övriga troligen i bilen halva sin tillvaro.

Men våra samtalsämnen är lika begränsade om vi så varit jorden runt. Här hemma är nämligen allt fel. Vårt klimat är fel, vår politik är fel, vår sociala standard är bristfällig, vår krigsmakt är otillräcklig, bussarna passar inte tiderna, frun passar inte sin man, själva passar vi inte in i samhället.

En åtskillig tid av vår kväll tillbringar vi på bio. För att vi måste se den och den av kritikerna lovordade filmen.

Det måste vi också till varje pris som helst, här ger jag en absolut varning till alla dem som tänkt gå och se "Angöra en brygga", med risk att få sina öron förstörda av en högt uppskruvad ljudstyrka.

Vid förfrågan hos vaktmästaren uppgavs att "Tage Danielsson har bestämt ljudstyrkan, som ska bygga på chockverkan".

Vad säger öronläkare? Är våra öron tränade för en omåttlig ljudstyrka? Och små barn hur tål de oljudet? Bör inte en hörselspecialist få säga sitt ord när det gäller sådana slags "chocker". Bättre kan vi använda vår fritid än att få öronen förstörda.

Riksförbundet för Hjärt- och Lungsjuka (RHL)

har ett 120-tal lokalföreningar i olika delar av vårt land. Vårt föreningsfolk är tacksam för samverkan och samråd i frågor, som rör de sjuka och deras problem. Se särskild adressförteckning på föreningarna i detta nummer!

Arbetsterapi och Hobbymaterial

Skinn, läder och pälskinn för alla ändamål.

Verktyg och tillbehör för skinn- och läderarbeten.

Arbetsatser i rikhaltig sortering.

Sadelgjord såväl mönstrad som enfärgad i 30 färger.

Väskhandtag i pärlbambu, rotting, trä och metall.

Mosaik i olika utföranden.

Pärlor och Stenar av trä, glas, kristall och metall.

Halsbandslås; Broschnålar och Manschettknappmekanismer i olika utföranden.

Silvertråd och silverplåt i olika former och dimensioner.

Tänger för trådarbeten.

Begär prislister och prover. Vi sända gärna påseendesändningar på öppet köp.

Firma SUNE ENGLUND, Örebro
Klostergat. 18, Postbox 266
Tel. 019/12 09 14 - 12 10 95

STATUS BILDKRYSSET

GP

INGÅR BRASOR → FÖRUTSÄTTNINGAR

BARA NÅGRA GÅRDAR

SVAR

KAN ADVOKAT VARA

INKA-FOLK VERKLIG

ARTSAMLING MINDRE MJUK

HASTIGHETEN

SVÖRES BOK TRÄSING

SKOLGOSSE VAL-JOBBAD

BRUKAR STICKAS

TILLFÄLL FÖR SMÅ

KUNG-KLASS I BOV-GRUPP

GRIPER

BLIR KNÄ-DAD

TRÄD HALS-DUK

KAVAJ KLEN

FINT

EJ LENA FÖR FISK NÄTET

YTA

BÄGE FÖR KISEN

KAN ROA

KAN SES I BUR

SANDAL

SMÅ-VILT

GIFT-GAS BRITT

TRYNE

LOPPOR OCH LÖSS

SV. STAD

KAN MAN FLYGA SIN... UTSE

SVENSK KÄRRA

GRIPER BYTE HAV

SIM-FÄGLAR

PER EK

FÄRG

BIT AV AVISAN ZORN

BLIR AVGIFT SMEK

SMILA

VENUS OCH MARS

LÄTTAR BÖRDA LÄMNA

NÅGOT MAN KLÄM-MER PÅ

GLÖRD

DRÄ-NE-RAT

SKER VID FOND-BÖRSEN GODIS

KNIPA

HALVT STEG

KRYDDA

VAL-PAR

BIBEL-DEL

JÄM-VIKT ÄR GODA TING

HÖRS VID ÅSKA

FÄR KALV

GREK-STAD

DRYCK

1902 LIK-VIDE-RAR

SMÄR-TOR

FINNS FÖR ORKES-TER

BRÄNK-LE FÖR KÖK

nr 3

Namn .....

Adress .....

Postadress .....

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 3196, Stockholm 3, tillhanda senast den 10 april. För att få deltaga i tävlingen skall tävlingsbrev vara märkta "Bildkruss nr 3". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status majnummer.

Över oceaner och med karavaner

en artikel om te, tehistoria

och tedrickning

av STURE WAHLSTRÖM

Engelsmän, kineser, japaner, ryssar och indier är de främsta tekonsumenterna i världen. Engelsmännen ensamma förbrukar inte mindre än ca 250 miljoner kg te per år.

Och vi svenskar — plus norrmän, danskar och finländare — varför dricker inte vi mer te än vi gör? Nog skulle vi — åtminstone här i Sverige — kunna ha alldeles speciella skäl att favorisera drycken ifråga. Redan 1757 (mer än hundra år innan den engelska tehandeln började komma igång på allvar) klassificerade nämligen Carl von Linné teet, och några år därefter bad han sin vän, den sjöfarande botanikern Peter Osbeck, som var skeppspräst i Ostasiatiska kompaniets tjänst, att ta med sig hem en tebuske till Sverige.

Osbeck uppfyllde sin berömda väns och forskarkollegas önskan, men tyvärr blåste busken av någon anledning över bord utanför Goda Hoppsudden. Linné gav sig dock inte. Efter ytterligare ett par år gjorde han ett nytt försök genom en av direktörerna i Kompaniet, Magnus von Lagerström. Denne hemförde två plantor från Ostindien, och dessa omplanterades i Uppsala och föreföll faktiskt att trivas där.

Men så gjorde man en fatal upptäckt. Det var inte tebuskar som von Lagerström fått tag i, utan en kamelia, med vilken tebusken är släkt. Först efter ett tredje försök lyckades man. En kofferdikaptan med namnet Eckburg tog med sig frön från Kina, satte dem i krukor och lät dem gro ombord på sitt fartyg. Den 3 oktober 1763 kunde han till Linné överlämna de första levande, växande teplantor som någonsin kommit till Sverige.

Engelsk tesmakare begrundar aromen.

Kineser och japaner ensamma om att dricka te "på riktigt"

I den europeiska litteraturen nämns teet första gången av den italienske författaren Giovanni Botero, som år 1590 berättar, att kineserna odlade en säregen växt, av vilken de beredde en dryck som de drack i stället för vin. Härav kan man se vilka primitiva föreställningar den tidens europeer hade om drycker. Man drack egentligen bara av två skäl: antingen för att släcka sin törst eller för att berusa sig. Andra drycker än vin, öl och vatten kände man föga till — och läskedrycker var helt okända företeelser.

Det fordrades en mogen civilisation för att teet skulle kunna bli en kulturdryck, en vätska som släcker törsten utan att berusa, samtidigt som den uppfriskar och stimulerar. Kineserna var först på plan — vilket inte är att undra över om man betänker deras mångtusenåriga kulturtraditioner. Alla deras grannfolk lärde sig efter hand att dricka te, men det är än i denna dag bara japanerna som likt läro-

mästarna dricker te på "det enda riktiga" sättet, dvs. rent, bryggt på hett, ej kokande vatten, utan några som helst tillsatser. Kinesernas tidigaste lärjungar i Asien, mongoler, kirgiser och kalmucker, föredrar i stor utsträckning s.k. "tegelte", dvs. ett te som pressats till en fast massa. Till den slutliga dekokten tar man en "tegelbit", salt, några pepparliknande kryddor och — en liten klick smör!

Ur kinesernas synpunkt skiljer sig engelsmännens och amerikanarnas sätt att laga sitt te inte nämnvärt från t. ex. kirgisernas, alldenstund de tillsätter det med socker och gräddor eller mjölk.

Teets ursprung

Enligt vissa forskares mening är tebuskens urhem inte Kina, utan Assam. Det var för övrigt också där som engelsmännen i början av 1800-talet påträffade te-trädet i vilt tillstånd. Detta skiljer sig från tebusken framför allt genom sin höjd. Det kan bli upp till 15—20 m eller mera, under det att tebusken inte blir högre än

ca 1 m. Även bladens storlek och form varierar hos de båda arterna.

Exakt vid vilken tidpunkt kineserna på allvar började odla te vet man inte, men att det var efter den kristna tideräkningens början är säkert. Till Japan infördes tebusken i början av 800-talet av buddistiska munkar, och inom kort blev teet en enormt populär dryck inom de högre japanska kretsarna. En dryck för folket blev det inte förrän under 1600-talet, dvs. sedan det i någon mån börjat drickas även i Europa.

Liksom kaffet blev teet snart nog föremål för beskattning, men detta hindrade inte att ständigt växande kvantiteter infördes till Europa. Först kom telasterna över oceanerna, men då det allmänt ansågs att havsluften inte var bra för teet (man hade ju primitivare fartyg förr i tiden), begärde finsmakarna att få karavante, dvs. sådant som fraktades landvägen över Ryssland.

Ryssarna var de första väster om Ural som verkligen förstod sig på konsten att transporterera, förvara och tillaga te. I Ryssland fanns de första "västerländska" tekonstnärerna, varmed förstås sådana personer som efter att ha druckit eller läppjat på en kopp te ofelbart kan ange sorten, ursprungsorten och ungefärliga prisläget. Dessa tidiga specialister, som uteslutande sysslade med avsmakning och blandning av teer, fick av de stora ryska firmorna löner på mellan 20.000 och 30.000 rubel, och det var sannerligen inte småsummor på den tiden.

Numera finns det skickliga tekonstnärer i flertalet länder, varmed dock inte är

Blommande tekvist. Som synes är likheten med kameliansläende.

sagt att tekulturen överallt befinner sig på högsta nivå. Långt därifrån. I Sverige är det först under senare årtionden som teet i någon mån börjat tendera att bli en folkdryck. Än är det dock inte minsta risk för att det på allvar skall kunna ta upp konkurrensen med det kära kaffet.

Om svensk tekultur torde det tills vidare vara bäst att tala med synnerligen små bokstäver. Ändå får vi numera hit de finaste tesorter som står att uppbära.

Annat var det för ett halvsekel sedan. Då fanns här i landet övervägande se-

kunda tesorter (utom i de största städerna), och de allra billigaste märkena var ofta uppblandade med blad från helt andra grenar än tebuskens. Från den tiden finns förresten en liten historia av rätt belysande art. En kinesisk affärsman var på besök hos en hög statstjänsteman i Stockholm och blev därvid bjuden på te. Värden sade:

— Jag vet att ni kineser är ett mycket vänligt och artigt folk. Men var nu helt uppriktig. Vad tycker ni om det te som ni får här i Sverige? Anser ni det verkligen fullt acceptabelt även för en kines?

— Näväl, jag skall säga min uppriktiga mening. Detta, som ni här i Sverige använder för beredande av — hm — en viss dryck, har — det är jag alldeles övertygad om — med säkerhet växt i tämligen omedelbar närhet av en tebuske.

När Hjalmar Söderberg drack te

På tal om tekultur kan det vara anledning komma ihåg, att en av Hjalmar Söderbergs bästa historier bär rubriken "En kopp te". Huvudpersonen i densamma har efter en dags irrande runt staden hamnat på vad man då kallade "en trevlig kafforestaurant". Han beställer en kopp te, och detta får både serveringspersonal och övrigt folk i lokalen att spärra upp ögonen av oförställd förvåning. "På en hel minut var det ingen som tog en bottenflock."

Historiettens slutavsnitt lyder:

"... en gammal Uppsalakamrat, som jag icke hade sett på femton år, stod med ens framför mig och stirrade med stela ögon på mig och min tekopp.

Forts. å sid. 24

Tefrukten ser vi sällan här i landet. Det var frön som dessa den i artikeln omnämnde kofferdikaptenen Eckburg sådde i kruka ombord på sitt fartyg.

Det är ingen i barnkammaren. Jag gläntar på dörren och tittar in. Fönstret vetter mot en bergknalle med några tallar. Rummet är inte stort, två gånger tre kanske. Längs ena långväggen J:s gamla radiogrammofon, en otymplig pjäs, högglans, dörrar, och rattar med mycket guld på, längs andra långväggen Robins säng.

"Han är inte här", säger jag.

"Han har sina hyss för sej", säger J. "Han kommer nog."

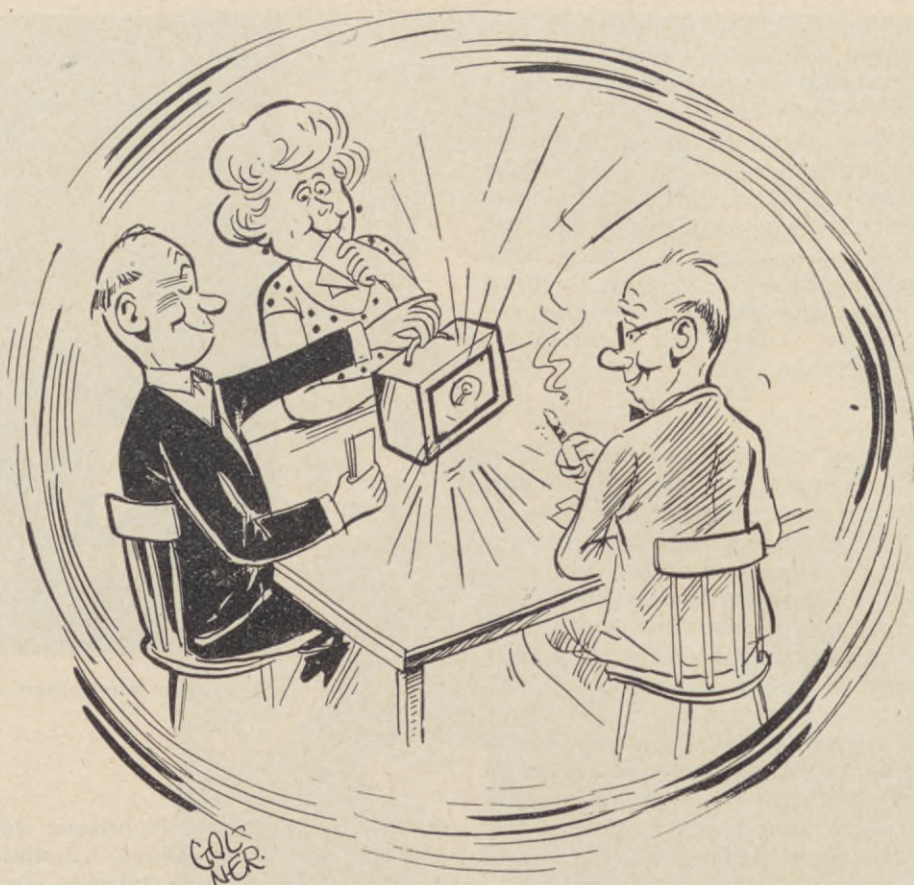
"Nu kommer det något döträkigt igen", säger fru J.

J. griper efter en liten låda i samma matta teak som raden av lådor längs väggen: teve, radio, förstärkare, grammofon, bandspelare och jag vet inte vad mer. De är minst lika stolta över "anläggningen" som över radiogrammofonen i Robens rum en gång.

"Vi skulle egentligen ha lämnat den i byte, men vi fick inte för Robin", säger fru J. "Vi har teve i bilen nu också, vet du det?"

"Anläggningen" är också ansluten till telefon på något vis. Kommer man inte ihåg vad man sa när man var på trån, plockar J. raskt fram ens stämma via magnetminnet. Det finns ett sånt också nästan i teaken. J. trycker på en knapp

GOLNER

— Fantastiskt, va! säger J. och lyfter den lilla teaklådan mot mej. Inga sladdar...

Det var om lördagarna

en högst annorlunda novell av Gunnar Brolund

TECKNINGAR: Lennart Golner

på den lilla teaklådan, tevebilden försvinner innan hallåan har en chans att tala om vad det döträkiga var. Beatles tar högtalarna i besittning.

"Fantastisk, va!" säger J. och lyfter den lilla teaklådan mot mej. "Inga sladdar. Transistorier."

"Du kan tro att P:s var gröna när dom var här i lördags", säger fru J.

J. sträcker sej efter kortleken.

Det var hos P:s jag träffade J:s för några år sen, då hade dom just köpt radiogrammofonen som nu står i Robins rum. Dom hade strålat och förklarat att nu var bekymret barnvakt ur världen för deras del. J. hade gått fram till telefonen och slagit sitt eget nummer. I samma nu hade telefonljuden hörts i P:s radiogrammofon,

den var också ansluten till telefonen. Alla telefonlurens ljud hördes förstärkta i P:s radiogrammofon: surr, tunna fladdrande gengångarakartiga överhörningsröster, signalen som gick fram, svaga upptagettutningar som hörde hemma någon annanstans, så ett klickande och ett barns lugna andhämtning, i ett hus en halvmil borta i Årsta, en ansats till ett svagt jämmer.

"Han drömmer något otäckt, stackarn" sa fru J. ömt.

"Mamma!" hördes Robins späda stämma i P:s radiogrammofon.

Fru J. tog luren. "Ja, mitt hjärta."

Robin sa att han var rädd, men fru J. svarade honom att det skulle han inte vara, utan sova istället, och att mamma och pappa var ute hos tant och farbror

P. i Vällingby och de hörde vartenda ord som Robin sa, och det var ju precis som om mamma och pappa var hemma hos Robin, inte sant mitt hjärta?

Robin svarade aldrig, på nytt hördes hans lugna andhämtning. Fru J. lät luren ligga, P:s hade ju telefon i köket också.

Men efter en stund hördes Robin på nytt i högtalaren. Han sa att han var rädd.

Fru J. lade ner korten.

"Då ska farbrorn berätta en saga för dej."

"J. gick fram till telefonen. "Man skulle visst slå 79, va?"

Fru J. nickade. J. slog en sju och en nia, och efter ett par ögonblick hördes en känd skådespelarröst, Lars Ekborgs tror jag, läsa om Vargen och Rödluvan. När sagan var slut hördes åter Robins lugna andhämtning.

Han har mikrofon och högtalare alldes vid huvudet", förklarade fru J. "Han bör känna sej trygg."

"Åtta sagoskivor i beredskap på skivväxlaren", tillfogar J. "Fast det får räcka med en i taget förstås."

◇

Det var då det. Nu bör Robin vara åtta år ungefär. Jag har inte varit hemma på länge, och av en ren händelse stötte jag ihop med J. när han var på väg från bilen till kontoret eller tvärtom. "Du måste komma hem och se hur vi har det", sa han. J:s har alltid varit mycket för att ha det. "Vi flyger alltid till Kanarieöarna på vintern. Las Palmas", säger fru J. "Vi bor alltid på Santa Catalina."

"Vårt sommarställe på vintern", tillfogar J.

Vi spelar canasta. "Annars är väl det mesta sej likt kan jag tro" säger J. och radar upp en räcka ruter. "Västerbron är hopplös nu, det har du kanske redan märkt. Fast det blir väl bättre när Es-singeleden blir klar."

Jag kan inte undvika att le. Att det ska bli bättre när, är ett av herr J:s fasta uttryck. En gång sa han att det skulle bli bättre när radions P2 körde igång, fast jag hörde aldrig att det blev bättre sen P2 startat.

"Det är klart att man lagt lite på hullet", säger J.

"Vad ler du åt?" undrar fru J.

"Jag kom att tänka på en sån knasig historia jag hörde häromdan", säger jag i hast.

"Berätta!"

Jag letar förtvivlat i minnet efter en knasig historia, hittar en och berättar den. Dom skrattar.

◇

Välståndsnarkomaner. Det är ett sänt ord som plötsligt hoppar upp i skallen. Jag säger det naturligtvis inte högt, J:s skulle säkert inte förstå. I grund och botten är dom ju genomsnälla, dom lever ett behagligt liv, förstår verkligen att njuta av tillvaron. Dom tar för sej av vad som finns, och vad är det för fel i det. Inte heller ser dom ut att åldras nämnvärt. Lagt på hullet litegrann, det är allt.

"Robin har väl ränt i höjden kan jag tro", säger jag.

"Han är snart stora karln", säger fru J. "Nu borde han komma och hälsa. Men ungar!"

"Robin!" ropar hon kuttrande.

Ett ögonblick förefaller mej alltsamman lite överkligt. Det kommer ingen Robin. J. blandar leken. "Jag ska försöka komma över en sån där blandmaskin. Det finns

såna som man kan ha stående på bordet som blandar och ger åt en."

"Med en liten elektronhjärna i som kan fuska lite åt en", säger jag.

"Det vore nåt!"

"Annars spelar vi bridge med P:s varje lördag", säger fru J. "Varannan lördag här och varannan lördag hos dem. Precis som förr i världen. Undrar hur många lördagar det kan bli förresten?"

Jag tänker efter. Den gången var visst deras bekantskap med P:s rätt ny. Jag räknar efter. "Fyrahundra sådär."

"Fyra hundra!" Fru J. stirrar klenroget på mej.

Johansson sitter tyst några ögonblick och räknar med fingrarnas hjälp. "Jo, det kan nog stämma. Även om man räknar från semestrarna."

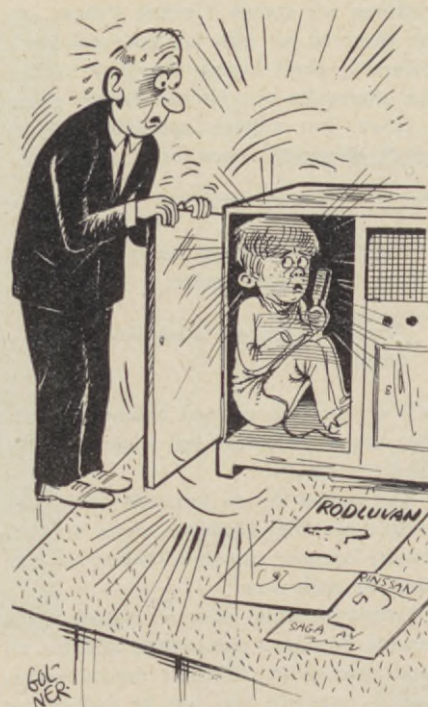
"Fyra hundra!" säger fru J.

◇

Vi kommer igång med spelet på nytt. J:s berättar om livet i Las Palmas, om plajan las Canteras där det nästan bara pratas svenska. Klockan närmar sej nio, det börjar skymma. Ett par sena barn dyker upp i gatans mynning, jag undrar om grabben i röda overallen kan vara Robin. I nästa nu vet jag att han inte kan vara det. En känd skådespelarröst läser om Vargen och Rödluvan, rösten bara stiger i styrka.

"Men Robin då", säger fru J. och reser sej.

Jag följer dem till barnkammarn. Nu

— Nu kommer du fram, säger J. med en stämma som tycks irra mellan strängt och vänligt och tonlöst.

vrålar sagan om Vargen och Rödluvan ur radiogrammofonens högtalare. Men jag ser ingen Robin. J. går fram till möbelen och öppnar dörren till det rymliga skivfacket.

"Robin", säger han halvt trött, halvt bedjande.

"Men Robin då", säger fru J. "Du lovade ju att komma in och hälsa."

"Jag lovade ingenting", säger Robin tonlöst.

"Nu kommer du fram", säger J. med en stämma som tycks irra mellan strängt och vänligt och tonlöst.

◇

Robin kryper fram ur det rymliga skivfacket. Står där ett ögonblick med radiogrammofonens fjärrkontroll i handen, pekar till strömbrytaren med tummen, Vargen och Rödluvan dör hastigt bort i högtalaren. Han lägger undan den lilla grå dosan med en sladd som försvinner i radiogrammofonens inre. Han tar min hand, bockar och säger goddag, ger mej en hastig och lite främmande blick. Sen slår han sej ner vid bordet framför fönstret griper en sagobok på måfå och slår upp den på måfå.

"Ska du läsa en saga..." säger fru J. "Jaha..."

Vi återvänder till vardagsrummet. Jag vet inte vad jag ska hitta på att säga. Letar i minnet efter en rolig historia.

◇

"Nej, nu ska vi ha oss något till livs!" säger fru J. med beslutsam glättighet. Hon går fram till en teakpjäs, som jag trott tillhöra "anläggningen". Hon drar fram skåpet till soffbordet, en sladd löper från dess baksida till vägguttaget. Hon faller ner skåpets framsida. I skåpet finns tydligen allt som behövs: ett kylfack, bröd, smör, ost,, glas och porslin, längst till vänster en manick som jag inte tror att jag har sett förr.

"Infragrill!" förklarar J. stolt. "Köpte den direkt från staterna. Inget matos, verkligt förnämligt, va! Man behöver inte gå ut i köket för att grilla en korv. Man kan spara på stegen."

Fru J. börjar plocka fram glas och porslin, stoppar korvar i grillen. "Jag kan inte låta bli att tänka på dom", säger hon leende. "Lördagarna. Fyra hundra stycken!"

Plötsligt blir hon allvarlig.

Status varje månad

ger aktuell information om vad som händer inom socialmedicin och socialpolitik.

— Är det verkligen du! sade han upp-
rörd. Och du tänker dricka den där smör-
jan?

— Ja, svarade jag blygt.

— Jaså, dit har det alltså gått med dig
till sist. Det var ruskigt. Jag trodde att
han skämtade och försökte svara med
något i samma ton.

— Jag tror du försöker göra dig kvick,
svarade min gamle kamrat.

◇

Och nu först märkte jag, att han var
full som en katt. Utan omsvep anförtrode
han mig därefter, att han ända från första
stunden av vår bekantskap aldrig hade
kunnat tåla mig. Han hade strax insett
att jag var en humbug, eller om jag ville
att han skulle uttrycka sig tydligare, en
fähund. Han hade alltid längtat efter ett
passande tillfälle att få säga mig det, och
nu var det sagt!

Min gamle kamrat hade talat upp sig
mer och mer; till slut skrek han så det
hördes tvärs över salen. Alla lyssnade för-
tjusta, och källarmästaren kom fram i
dörren. Det var en stor, rödbrusig karl.

— Vad är det fråga om? sade han med
ett visst hot i rösten och såg sig omkring
i församlingen.

Då pekade alla på mig och sade i korus:

— Det är den där herrn, som sitter och
är oförskömmad.

I nästa ögonblick befann jag mig ute
på gatan."

◇

Denna historia skrevs på 1890-talet, men
den saknar inte aktualitet i dag heller.
Te har här i landet på sin höjd hunnit bli
en konditoridryck. På spritrestaurangerna
är fortfarande kaffet nästan allenahärs-
kande. Och vad bottenflockarna beträffar...
Nåja, det är en annan historia.

Historien om svensk tekultur i mera
vidsträckt mening kommer möjligen att
kunna skrivas någon gång kring nästa
sekelskifte.

Och ändå skrev redan matprofeten och
läkaren Charles Emil Hagdahl i sitt stora
verk "Kokkonsten som vetenskap och
konst" (långt innan Hjalmar Söderberg
begick sin historiet) om teet följande
uppskattande ord:

"Så som bidragande till trevnad är alltid
en kopp te uppfriskande och välkommen
för alla dem, som förstå värdet av denna
livande dryck. — — De allmännast er-
kända verkningarna av te äro:

1. Känsla av vakenhet.

Sjuksköterskorna lämnar sitt yrke — varför?

Samstämmiga uppgifter från olika länder
i Europa visar att det allmänt råder brist
på sjuksköterskor.

Enligt ILO — uttytt International La-
bour Organisation — bör det finnas 33,2
sjuksköterskor per 10.000 invånare. I
Frankrike finns nu 10 sjuksköterskor per
10.000 invånare, i Holland 14, i Västtysk-
land 26, i Schweiz 16, i Norge 28 och i
Danmark 32. I Sverige går det ungefär
28 sköterskor per 10.000 invånare. För
mentalsjukhusen är situationen speciellt
svår.

Det är svårt att få sjuksköterskorna att
stanna i yrket. I Frankrike stannar sjuk-
sköterskorna mellan två och fyra år i
yrket — 50 % av de schweiziska systrarna
slutar innan de uppnått pensionsåldern.

Den huvudsakliga avgångsorsaken an-
ges vara giftermål. Även andra orsaker
anses inverka såsom dåliga arbetsvillkor
— speciellt lön och arbetstid — begränsad
chans till befordran, splittrat privatliv och
missnöje med arbetets organisation.

Läget har bekymrat europeiska politi-
ker och läkare så mycket att Europarådets
sociala kommitté under höstens samman-
träde presenterade en rapport om den
allmänt rådande sjuksköterskebristen.
Rapporten hade sammanställts av den
franske läkaren och parlamentsledamoten
Heri Duterne.

◇

Frågan är alltså hur man ska få skö-
terskorna att stanna i yrket. Frågan om
hur reserven av gifta ej yrkesarbetande
sköterskor skall kunna utnyttjas fordrar
stor eftertanke och fantasi. Endast några
få länder har vidtagit speciella åtgärder
för att göra det lättare för de gifta sjuk-

2. Klarhet i begrepp, livlighet i tanke
och inbillningsförmåga.

3. Ökad förmåga av muskelansträng-
ningar."

Ur en kinesisk urkund hämtar vi slut-
ligen några visdomens ord angående valet
av rätt tevattnen:

"Tag vatten ur en forsande bäck, som
nedspringer från höjderna, detta är bäst,
därnäst kommer rinnande flodvatten, men
sämst är källvatten."

Varken en kines eller en svensk torde
numera ha några nämnvärda utsikter att
hundraprocentigt tillämpa denna vattu-
regel — men för den som är lycklig nog
att kunna tillbringa några semesterveckor
i Lapplandsfjällen, kan det kanske löna
mödan att göra ett försök.

sköterskorna att yrkesarbete. Några sjuk-
hus har emellertid infört barndaghem,
hemhjälp, tvättstugor, deltidsarbete o. d.

Sjuksköterskor behöver ständigt fort-
bildning och det är vidare nödvändigt att
ge dem chanser till vidare utbildning med
ett väl tilltaget ekonomiskt stöd.

Resultatet av debatten i Europarådet
blev att det uppdrogs åt expertkommittén
för allmän hälsovård att snarast finna ett
botemedel.

"Bollen" ligger alltså i Europarådet —
huru länge?

Riksdagen sa nej till ny yrkestitel för sjuksköterskorna

Från sjuksköterskornas sida har framförts
önskemål om en yrkestitel som mera på-
tagligt — och tidsenligt — ger en upp-
fattning om vad en modern yrkeskvinna,
sjuksköterskan, sysslar med. Titeln "sys-
ter" har ur många synpunkter ansetts illa
avspegla vad yrket idag innefattar. Härtill
kommer att manliga sjukvårdare också
börjat uppträda på systrarnas scen. I
andra kammaren har en riksdagsmotion
i frågan inlämnats med förslag att titeln
sjuksköterska skulle ersättas med yrkes-
benämningen "läkarassistent". Förslaget
skulle enligt motionärerna "breda rekry-
teringsunderlaget" och göra yrket även i
titelhänseende mera attraktivt.

◇

I riksdagen, där man kallar varandra
"herr", oavsett om det gäller en professor
eller annan yrkesman, var man inte alls
så intresserade för en bättre titel för syst-
rarna. Det blev avslag på motionen och
sköterskor och systrar får tills vidare allt-
jämt heta sköterskor och systrar.

Allt i tryckluft

AB ÅSBRINK & CO

MALMÖ SV. 550 40

GÖTEBORG 11 37 71 - HUDDINGE 57 28 80

Socialmedicin i sammandrag

Handikappvården företer en splittrad bild framhåller dr *Bengt Junker* i samband med en föreläsning vid en kurs om Handikappades miljöproblem. — Handikappområdet blir ibland en tummelplats för föga övertänkta överbud från de politiska partiernas sida, framhåller *Bengt Junker*. En nackdel i det nuvarande läget är det skilda huvudmannaskapet. Det märker alla som sysslar med handikappfrågor. Ansvarigheten för individen styckas upp på olika instanser. Skola och medicinsk vård är t. ex. skilda av höga murar fastän de ofta är sidor av en och samma omvårdnad. Vi behöver samordning och "en totalsyn" på de handikappades problem, sammanfattar dr *Junker*.

◇

Vad anser ni om att "vara du" med avdelningsläkaren? Frågan ställdes i en undersökning om demokrati på sjukhus, presenterad av docent *Joachim Israel*. Totalt sett var 70 % av alla tillfrågade oberoende av ålder negativt inställda till titelbortläggning med avdelningsläkarna. Det kan bero på många faktorer. En av dem är sannolikt att de utfrågade sjuksköterskorna upplever — med rätt eller

orätt — att läkarna inte vill det, tror docenten. Systrarnas egen negativa reaktion skulle då vara en konsekvens av de sociala normer, som råder på ett sjukhus. Läkarna utgör den högsta statuskategorin och eftersom denna kategoris normer vanligtvis fortplantar sig hela vägen genom hierarkin, blir de även normgivande för de sociala relationer, som råder mellan andra personalkategorier.

◇

Ett sjukhus kan också få något så ovanligt som ett eget "snabbköp" i livsmedel. Det gäller ett sjukhus i Farsta, Stockholm. Sjukhuset ifråga, Farsta sjukhus, är en anläggning för somatisk långtidsvård i en serie på fem sjukhus Stockholms stad bygger. Tonvikten i vården ligger på rehabilitering och reaktivering. Byggnaderna — med snabbköp och allt — beräknas till 18,5 milj. kr.

◇

Inom Världshälsoorganisationen (WHO) håller man på med en undersökning om åderförkalkningens uppkomst och orsaker. Åderförkalkning är numera den vanligas-

Pristagare

till Status bildkryss nr 1

1:a pris, kr 25:—, Fingal Edlund, Alsen.

2:a pris, kr 10:—, Werner Andersson, Almbyallén 36, Örebro.

3:e pris, kr 5:—, Berta Melander, Gotlandsgatan 71, Stockholm Sö.

Lösning

M — I — O — S — SE — UNDERVISNING — AKTER — R — REST — ÖR — ITU — MOPEDTANK — A — DARRAT — S — AVENYN — S — OAKTAT — PAGE — A — POPPE — SLÖ — PREKÄR — MÄLAS — MALVA — RT — RO — GARDERA — ASK — VÄREN — VÄRKA — ÅT — SÖM — RAKAR — ER — R — KREMATORIUM — T — BÄ — SANITET — TROSA — FIK — LANTHANDEL — FLYTTAR — ELDA — DL.

te dödsorsaken i Europa och Nordamerika. I Sovjetunionen, Sverige och Tjeckoslovakien har 13.500 personer över 10 år obducerats för undersökningen och uppgifter har samlats in om deras personliga data m. m. Obduktionsresultatet skall jämföras med undersökningar av levande personer.

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman
T. Ericson, A. Thingwall

★

Nordenflychtsvägen 70 - STOCKHOLM K
Tel. Växel 54 19 45

Konsulterande ingenjörfirma för värme-, ventilations-
och sanitetstekniska anläggningar

J. HEDMANS Litografiska Tryckeri

Eftr. LISA KRUSE

Specialitet:

Reklam-,

Emballagetryck m. m.

Box 6018 - GÄVLE 6 - Tel. 228 92

Riksförbundets för Hjärt- och Lungsjuka

lokalföreningar

BLEKINGE LÄN

Blekinge Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka, Box 95, Karlskrona. Ordf. Alva Bengtsson, Gustavsborgsväg. 19, Karlshamn. Tel. 0454/115 66.

Fur: Furs Patientförening. Tel. Karlskrona 0455/970 70.

Karlshamn: Ordf. Klas Andersson, Kolonigat. 13.

Karlskrona: Ordf. Axel Hansson, Mariebergsväg. 22, Gullberna. Tel. 0455/220 39.

Ronneby: Ordf. Eric Andersson, Snäckeg. 4. Tel. 0457/114 89.

GOTLANDS LÄN

Gotlands Konvalescent- och Patientförening, Adelsгат. 19, Visby. Tel. 0498/128 38. Ordf. Åke Svensson, Ölandsgat. 21, Visby. Tel. 0498/148 75.

GÄVLEBORGS LÄN

Gävleborgs Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Holger Hansson, Våpnargat. 8 A, Gävle. Tel. 026/11 48 43.

Gävle: Korr. B. Fast, Jägargat. 18 C, Gävle 8. Tel. 026/12 14 71.

Hofors: Ordf. Erik Karlsson, Björkhagsgat. 36. Tel. 0290/202 71.

Hudiksvall: Korr. Lars Rönn, Box 6, Stocka 1.

Ockelbo: Ordf. Thorsten Andersson, Box 115, Norrsundet. Tel. 0297/221 54.

Sandviken: Ordf. Knut Elfström, Polhemsgat. 11 A. Tel. 026/536 09.

Strömsbro: Selggrens Sjukhus Patientförening.

GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN

Hjärt- och Lungsjukas Samorg. i Göteborgs och Bohus län (Hälso), Packhusplatsen 2, Göteborg C. Tel. 031/11 96 02.

Göteborg: Fritidshemmet, Stigbergssliden 10, Gbg V. Tel. 031/14 96 69.

Göteborg 17: Patientföreningen, Renströmska sjukhuset.

Rävlanda: Patientföreningen, Sanatoriet.

Svenshögen: Patienternas Självhjälpskassa, Lungkliniken. Tel. 190.

HALLANDS LÄN

Hallands Hjärt- och Lungsjukas Centralorg. Ordf. Sune Nilsson, Gruebäcksväg 14, Falkenberg. Tel. 0346/129 86.

Falkenberg: Ordf. Sune Nilsson, Gruebäcksväg. 14. Tel. 0346/129 86.

Halmstad: Ordf. Göte Svensson, Linehedsväg. 23. Tel. 035/156 80.

Varberg: Ordf. Arvid Andersson, Ö. Vallgat. 58. Tel. 0340/123 04.

JÄMTLANDS LÄN

Jämtlands Läns Konvalescentförening, Box 139, Östersund. Tel. 063/163 81. Ordf. Sven Widegren, Biblioteksgat. 37 B. Tel. 063/215 89.

Östersund: Sollidens Patienters Understödsförening.

JÖNKÖPINGS LÄN

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Jönköpings län, Postfack 658, Jönköping 3. Ordf. Josef Svensson, Gröna Gatan 22 B. Tel. 036/11 37 66.

Eksjö: Lungkliniken Patientförening. Tel. 0381/130 10.

Jönköping: Ordf. Oscar Lilljengren, Karbingat. 16. Tel. 036/12 58 18.

Värnamo: Ordf. Erik Ström, Åkersberg. Tel. 0370/131 64.

KALMAR LÄN

Kalmar Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Carl Hellström, Ståthållaregat. 13, Kalmar. Tel. 0480/147 37.

Kalmar: Ordf. John Carlsson, Sjöbringsväg. 3. Tel. 0480/114 33.

Målilla Kyrkby: Målilla Patienters Understödsförening. Tel. 0495/208 00.

Nybro: Ordf. Eric Robertsson, Pl. 1016, Brokagårde. Tel. 0481/105 44.

Oskarshamn: Sekr. Irma Carlsson, Alléväg. 11 C. Tel. 0491/108 90.

Vimmerby: Korr. Gösta Svensson, Granväg. 1, Hultsfred. Tel. 15 23.

Västervik: Sekr. Rune Claesson, Bangat. 12 C. Tel. 0490/149 13.

Öland: Ordf. Carl Nyhlén, Solhem, Lötortorp. Tel. Öland 0485/231 42.

KOPPARBERGS LÄN

Dalarnas Hjärt- och Lungsjukas Centralförening. Ordf. Erik Skoog, Box 259, Kvarnsveden. Tel. Borlänge 0243/322 43.

Borlänge: Ordf. Knut Björnstad, Box 13, Märkargatan, Kvarnsveden. Tel. Borlänge 0243/327 90.

Borlänge 2: Borlänge Silikosförening. Ordf. Karl-Henrik Andersson, Box 3285. Tel. 0243/175 19.

Falun: Ordf. Arne Jonsson, Gammelväg. 26. Tel. 023/156 54.

Högbo Patientförening, Falun. Tel. 023/181 50.

Ludvika: Ordf. Alvar Fredriksson, Digeråla, Sörvik. Tel. 0240/391 16.

KRISTIANSTADS LÄN

Kristianstads Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Elliott Nylander, Västerborg 2 A, Hässleholm. Tel. 0451/129 90.

Broby: Broby Patienters Självhjälpsförening, Broby. Tel. 44.

Hässleholm: Ordf. Ragnar Nilsson, Stenbocksgat. 16 C, Tyringe.

Klippan: Ordf. Nils Andersson, Nygårdsväg. 3. Tel. 0435/124 89.

Kristianstad: Ordf. Gösta Björck, Box 2215, Vä. Tel. Kristianstad 044/360 71.

Simrishamn: Ordf. Gunnar Graham, Kv. Mossen 14, Kivik. Tel. Simrishamn 0414/702 30.

KRONOBERGS LÄN

Hjärt- och Lungsjukas Förening i Kronobergs län, Pär Lagerkvists Väg 3 A, Växjö. Korr. Stig Karlsson, Alsborg, Helgevärma. Tel. Växjö 0470/601 07.

MALMÖHUS LÄN

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Malmöhus län, Almbacksgat. 2 B, Malmö C. Tel. 040/157 95.

Eslöv: Gottfrid Hansson, Brödåkra, Löberöd. Tel. Eslöv 0413/302 66.

Hälsingborg: Hövidsmansgat. 4. Tel. 042/108 43.
Ordf. Johan Andersson, Mell. Stenbocksgat. 19 A. Tel. 042/289 17.

Höganäs: Korr. Anna Bengtsson, Svarvaregat. 4 A. Tel. 042/429 91.

Landskrona: Midhemsväg. 31. Ordf. Evert Mathiasson, Hantverkaregat. 42 A. Tel. 0418/131 46.

Lund: S. Stationen, S. Esplanaden. Tel. 0412/149 90. Ordf. Gunnar Karlsson, Dag Hammarskjölds Väg 5 C. Tel. 0412/192 58. Patientföreningen Lungkliniken, Avd. C. Korr. Birgitta Möller, Parkväg. 7 B, Lund.

Malmö: Almbäcksgat. 2 B. Tel. 040/11 57 95. Ordf. Tore Leijon, Erikslustv. 6 C, Malmö V. Tel. 040/91 47 04. Pat.-fören. Gagn och Glädje, Lungkliniken, Malmö. Tel. 040/800 00.

Orup: Pat.-fören. Nyttä och Trevnad, Orupssjukhuset. Tel. 0413/252 81.

Skurup: Ordf. Anders Edbåge, Jonstorp, Skurup. Tel. Ystad 0411/460 32.

Trelleborg: Ordf. Bengt Jarnhäll, Parkgat. 11. Tel. 0410/131 98.

Ystad: Ungdomsgården, Piparegr. Ordf. Per-Erik Olsson, Horsgat. 15. Tel. 0411/140 49.

NORRBOTTENS LÄN

BD

Länsfören. för Hjärt- och Lungsjuka i Norrbotten. Ordf. Bror Ek, Stationsgat. 24 B, Luleå. Tel. 0920/152 38.

SKARABORGS LÄN

R

Länsfören. för Hjärt- och Lungsjuka, Postfack 16, Skövde 1. Tel. 0500/805 70.

STOCKHOLMS STAD

A

Centralstyrelsen för Hjärt- och Lungsjuka i Stockholm, Majorsg. 12 I, Stockholm Ö. Tel. 08/61 04 14 och 61 05 95.

Fhlis, Majorsgat. 12, I. Ordf. Lennart Åkerström, Knypplerskeväg 23, II, Bromma. Tel. 08/26 40 68.

S:t Görans Patientförening. Ordf. Bertil Hammarlund, Kammakaregat. 70, 2 tr, Stockholm C. Tel. 08/67 87 25.

Uttran: Söderby Patientförening, Uttran 2. Tel. 0753/309 20.

Hedemora: Tjárnans Patientförening.

STOCKHOLMS LÄN

B

Konvalescentföreningen för Hjärt- och Lungsjuka i Stockholms län, Algat. 3, Solna. Tel. 08/27 81 13.

Uttran: Patientföreningen, Uttrans Sjukhus, Uttran. Tel. 0753/304 83.

SÖDERMANLANDS LÄN

D

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Södermanlands län. Ordf. Erik Norgren, Juniväg. 7, Eskilstuna. Tel. 016/134 72.

Eskilstuna: Ordf. Erik Norgren, Juniväg. 7, Eskilstuna. Tel. 016/134 72.

Lungkliniken Pat.-fören. Ordf. Arne Lundh, Stenkvistaväg. 9, Eskilstuna 3. Tel. 016/390 18.

Katrineholm: Ordf. Börje Hedlund, Bieväg. 8 B.

Nyköping: Ordf. Helge Eriksson, Fruängsgat. 10. Tel. 0155/190 55.

UPPSALA LÄN

C

Uppsala Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Ordf. Gunnar Ericsson, Björkqväg. 5 B, Björklinge.

Enköping: Ordf. Hans Forsberg, Tärbygat. 4. Tel. 0171/314 32.

Uppsala: Ordf. Mary Schelin Gröna Gatan 23 C. Tel. 018/11 65 38. Patientföreningen vid Lungkliniken avd. 41, Uppsala. Tel. 018/13 92 00.

VÄRMLANDS LÄN

S

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Värmlands län. Ordf. Åke Aspling, Lovisebergsväg. 1 C, Hagfors. Tel. 0563/121 82.

Arvika: Ordf. Sonja Johansson, Bosebyn, Arvika. Tel. 0570/350 51. Pat.-fören. Enighet, Lungkliniken, Arvika. Tel. 0570/131 00.

Hagfors: Ordf. Åke Aspling, Lovisebergsväg. 1 C. Tel. 0563/121 82.

Karlstad: Ordf. Karl Jansson, Lövnäs, Box 7, Hammarö. Tel. 054/252 08.

Kristinehamn: Ordf. Alma Hellström, Högåsgat. 12. Tel. 0550/116 20.

Säffle: Ordf. Sigvard Berglund, Huldraftigen 7. Tel. 0533/139 00.

VÄSTERBOTTENS LÄN

AC

Västerbottens Läns Hjärt- och Lungsjukas Centralorganisation. Ordf. Harald Holm, Box 1836, Holmsund. Tel. Umeå 090/404 23.

Byske: Ordf. Erling Lundsten, Åbyn, Brännfors. Tel. Brännfors 80.

Hällnäs: Patientföreningen, Hällnäs 2. Tel. 500.

Lycksele: Bången, Box 375. Ordf. Arne Årebrand, Box 2014. Tel. 104 33.

Tärna: Ordf. Bernhard Karlsson, Ström, Joeström.

Umeå: Ordf. Florence Persson, Böleväg. 31. Tel. 090/191 27.

VÄSTERNORRLANDS LÄN

Y

Västernorrlands Hjärt- och Lungsjukas Centralförening. Ordf. Lars Norberg, Fack 1, Indal. Tel. 060/921 70.

Sundsvall: Ordf. Ossian Gustavsson, Västra väg. 16. Tel. 060/550 16. Patienternas Understödsförening, Sanatoriet, Sundsvall.

Örnsköldsvik: Ordf. Gunnar Nyberg, Box 1321, Gullänget. Tel. 0660/197 81.

Föreningen Nyttä och Nöje, Box 129, Örnsköldsvik.

Österås: Patientföreningen, Österåsens Sanatorium. Tel. Sollefteå 0620/230 90.

VÄSTMANLANDS LÄN

U

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Västmanlands län, Haga Parkgat. 5, Västerås. Tel. 021/420 33. Ordf. K. A. Berglund, Kaserngat. 11, Västerås. Tel. 021/197 31.

Fagersta: Korr. Karl Bengtsson, Benningväg. 19, Fagersta 2. Tel. 0223/144 80.

Köping: Marieborgsväg. 9. Tel. 0221/103 11. Ordf. Rune Degerman, Pungboväg. 24.

Västerås: Aros, Haga Parkgat. 5. Tel. 021/420 33. Ordf. Bertil Alvebris, Tråddragargat. 27 D. Tel. 021/463 33. Patienternas Understödsförening, Lungkliniken, Västerås. Tel. 021/371 00.

ÄLVSBOGGS LÄN

P

SÄLKO, Postfack 216, Borås. Ordf. Herbert Ahlqvist, Akvilejagången 31, Borås. Tel. 033/200 02.

Borås: Pat.-fören. Skogsblomman, Lungkliniken Västeråsen.

Skene: Marks Konv.fören., Box 10, Skene. Ordf. Sten Salomonsson, Källdalen 3, Skene. Tel. 0320/409 73.

Åsunden: Patienternas Understödsförening, Sjö-Gunnarsbo Sjukhus.

ÖREBRO LÄN

T

Örebro Läns Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka. Korr. Valter Svärd, Box 167, Degerfors. Tel. 0586/407 49.

Garphyttan: Patientföreningen, Garphytte Sjukhus. Tel. 019/980 20.

Karlskoga: Skogsrundan 14. Tel. 0586/370 78. Ordf. Gunnar Andersson, Doberväg. 13 B, Bofors. Tel. 0586/348 80.

Örebro: Postfack 378. Tel. 019/18 99 81. Ordf. Åke Ohlsson, Trumpetargat. 9 B. Tel. 019/12 84 27.

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

E

Centralorg. för Hjärt- och Lungsjuka i Östergötland, Box 101, Linköping. Tel. 013/244 40. Ordf. Gustav Somdahl, Garvaregat. 12, Linköping. Tel. 013/12 13 50.

Kolmårdssjukhuset: Kolmårdspatienternas Intresseförening. Tel. 011/914 00.

Linköping: Korr. Göte Nordberg, Prästbolsgat. 1. Tel. 013/12 67 42.

Norrköping: Skolgat. 3. Tel. 011/230 19. Ordf. Sven Lönnqvist, Albrektsväg. 101. Tel. 011/264 15.

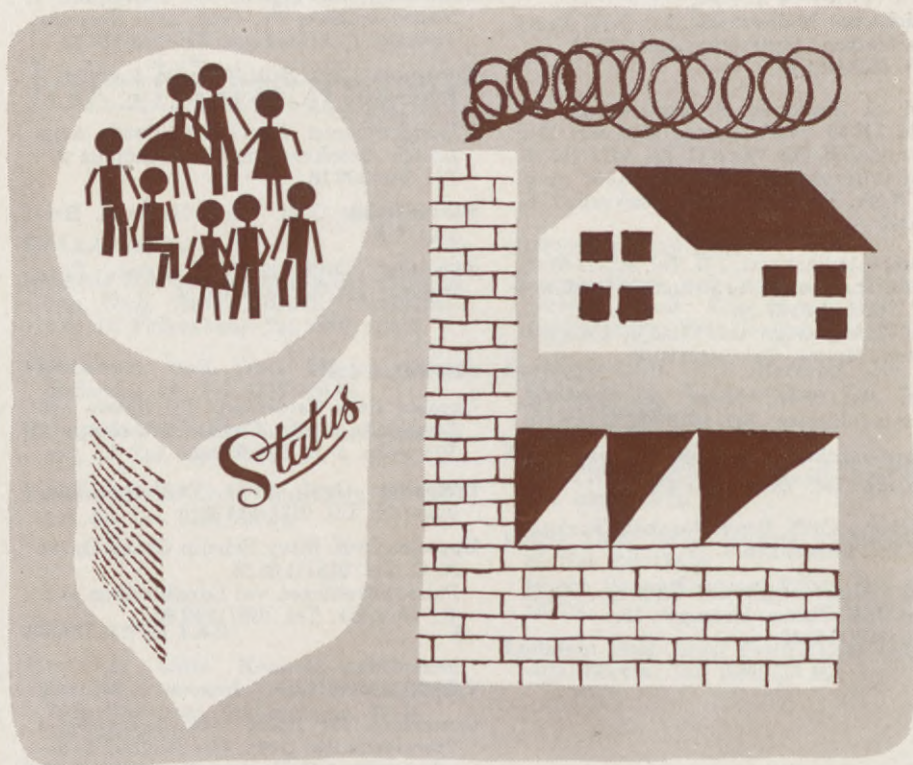
Det händer

mycket - - - →

på

handikappområdet

under 1966!

RIKSFÖRBUNDET FÖR HJÄRT- OCH LUNGSJUKA

Sedan mer än 25 år tillbaka i tiden har STATUS varit språkrör för långtidssjuka och handikappade i vårt land.

Följ vad som händer på det socialmedicinska fältet genom att prenumerera för hela året. För beloppet 15 kr får ni 9 st. aktuella månadstidskrifter och Status julnummer under ett år.

Sätt in 15 kr på postgiro 95 00 11, adress
Tidskriften Status, Box 3196, Stockholm 3.

RHL VERKAR FÖR

större förståelse för de "tysta" handikappproblemen som de hjärt- och lungsjuka har. Problem som inte märks så mycket utåt.

- Social kartläggning av hjärt-kärlsjukas problem.
- Stöd åt handikappvänlig företags- och bostadsplanering.
- Transportservice för handikappade som bor i glesbygder eller är isolerade.
- Rehabilitering och arbetsvård oavsett bostadsort.
- Rikare fritid. Tillgång till kulturella värden. Fritids-, förenings- och hobbylokaler åt handikappföreningarna.